

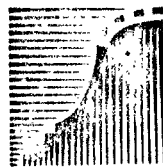
NOTA JACHT EN WILDBEHEER

NOTA JACHT EN WILDBEHEER

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

3 december 1991

bibliotheek

sig : 62X592
bnr :
ex : 2
hb :
Inv : 1992040528

**landbouw, natuurbeheer
en visserij**

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	Pag.	1
1.1	Aanleiding en doel		1
1.2	Afbakening		2
1.3	Opzet van de nota		2
2.	HUIDIGE SITUATIE JACHT EN WILDBEHEER		3
2.1	De wildstand in Nederland		3
2.2	De Jachtwet		4
2.3	De rechten van de jachthouder		4
2.4	De plichten van de jachthouder		4
2.5	Additionele inspanningen van jachthouders		5
2.6	Bescherming van het natuurbelang		6
2.7	Beleid voor de jacht in natuurgebieden		9
2.8	Bescherming van economische belangen		11
2.9	Verstandig gebruik		11
2.10	Flora- en faunawet en wijziging Jachtwet		12
3.	TE VOEREN BELEID		13
3.1	Aspecten van jacht		13
3.2	Betekenis van jacht in maatschappelijk verband		14
3.3	Uitgangspunten voor het beleid		16
3.4	Internationale regelingen		19
4.	BELEID VOOR DE AANWIJZING VAN BEJAAGBARE SOORTEN		21
5.	BELEID VOOR DE OPENINGSTIJDEN VAN DE JACHT		26
6.	BELEID JACHT IN NATUURGEBIEDEN		28
7.	BELEID INZAKE DE JACHTMIDDELEN		31

8.	BELEID VOOR HET WILDBEHEER	34
8.1	Algemeen	34
8.2	Schaalvergroting	34
8.3	De verspreiding van wild	36
8.4	Kwaliteit gebiedsgericht beheer	39
8.5	Relatie afschot en wildstand	41
8.6	Naleving en handhaving	42
BIJLAGE 1	OMVANG POPULATIES EN AFSCHOTCIJFERS	43
BIJLAGE 2	DE WILDSOORTEN	45
BIJLAGE 3	JACHT OP WILDSOORTEN IN ANDERE LANDEN	46
BIJLAGE 4	OPENINGSTIJDEN VOOR DE JACHT	47
BIJLAGE 5	GEOORLOOFDE JACHTMIDDELEN	49

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Op 26 november 1990 vond in de Tweede Kamer de behandeling plaats van het Natuurbeleidsplan. Ik heb de Kamer bij die gelegenheid een notitie toegezegd inzake het voor de jacht en het wildbeheer te voeren beleid. Eerder werd een dergelijke notitie in de Memorie van Toelichting bij de begroting voor 1991 aangekondigd.

Op 7 februari 1991 werd in de UCV voor Landbouw en Natuurbeheer de nota Ruimte voor ganzen besproken. Bij die gelegenheid heb ik in plaats van een notitie over jacht en wildbeheer een nota over dit onderwerp toegezegd.

Wild komt vooral voor op plaatsen waar voldaan wordt aan de elementaire behoefte aan voedsel en rust. Jacht op wild vindt daarom vooral plaats in gebieden met een natuurlijk of agrarisch karakter. De afstemming van de belangen van de jacht op de belangen van de natuur en de landbouw heeft in het verleden meermalen aanleiding gegeven de regelgeving en het beleid voor de jacht bij te stellen. Ook het maatschappelijk denken over jacht speelde hierin mee.

Binnen de wereld van de jacht vonden in de loop der jaren eveneens belangrijke veranderingen plaats. Was jacht voorheen hoofdzakelijk gericht op het bemachtigen van wild door individuele jagers, tegenwoordig omvat jacht een scala van planmatige beheershandelingen die zijn gericht op het beheer van populaties en het behoud en het verbeteren van de biotoop voor het wild. Daartoe werken jagers in toenemende mate en op basis van een wildbeheerplan, samen in wildbeheereenheden.

Thans is een situatie bereikt waarin er opnieuw aanleiding bestaat het beleid op enkele onderdelen te herzien. Die aanleiding bestaat vooral in de veranderingen die zowel nationaal als internationaal hebben plaatsgevonden in het denken over natuur en de internationale verantwoordelijkheid die wij hebben voor de bescherming van migrerende soorten. Daarnaast is ook een aanpassing van de jachtwetgeving nodig aan enkele internationale regelingen.

De noodzaak van deze herziening is aangegrepen om een aantal uitgangspunten en criteria voor jacht en wildbeheer te herformuleren en deze in samenhang met een aantal relevante aspecten van de jacht in één beleidsdocument samen te brengen. Onder meer heeft een bijstelling plaatsgevonden van het beleid voor het grofwildbeheer.

Het huidige beleid voor de jacht en het wildbeheer wordt hiermee meer inzichtelijk, terwijl voor betrokkenen meer duidelijkheid wordt gegeven over de ruimte voor jacht en wildbeheer in de toekomst.

Het is de eerste maal sinds de behandeling van de veelomvattende wijziging van de Jachtwet in 1977, dat het geheel van jacht en wildbeheer in één beleidsdocument in beschouwing wordt genomen.

Met dit beleidsstuk wordt tegelijk de beleidsmatige onderbouwing van het onderdeel jacht in het ontwerp van de Flora- en faunawet gegeven en wordt een basis verkregen voor de toekomstige uitwerking van deze wet in Algemene maatregelen van bestuur en in ministeriële beschikkingen.

1.2 Afbakening

In ons land wordt om uiteenlopende redenen op diverse diersoorten gejaagd. Bijvoorbeeld op muskusratten ter bescherming van waterkeringen, op ratten en muizen ter bescherming van voedsel en volksgezondheid en op onbeschermd verklaarde vogels ter bescherming van onder meer gewassen. Deze notitie gaat niet specifiek op deze jachtvormen in, doch spreekt zich in hoofdzaak uit over de jacht zoals die momenteel is gedefinieerd in de Jachtwet en plaats vindt op in deze wet als wild aangewezen soorten en binnen de wet aangegeven grenzen.

De titel van de nota verwijst niet alleen naar jacht maar ook naar wildbeheer. Voor deze titel is gekozen om aan te geven dat jagen in het kader van de Nederlandse Jachtwet meer betekent dan uitsluitend het pogen wild te bemachtigen. Aan de status van jachthouder is een aantal beheersplichten verbonden die samenhangen met de bescherming van de natuur en de bescherming van een aantal andere belangen, w.o. de landbouw. Uitoefening van jacht kan dan ook slechts plaatsvinden in overeenstemming met deze belangen.

1.3 Opzet van de nota

In de nota wordt in hoofdstuk 2 allereerst een beeld geschetst van de huidige regeling van de jacht en het wildbeheer. Daarna wordt in hoofdstuk 3 het te voeren beleid besproken waaronder de beleidsuitgangspunten en de voorwaarden die aan de jacht moeten worden gesteld in verband met internationale overeenkomsten.

In de hoofdstukken 4 t/m 7 wordt uiteengezet welk beleid gevoerd zal worden voor de jachthoutoefening ten aanzien van soorten, openingstijden, jachtmiddelen en de jacht in natuurgebieden.

In hoofdstuk 8 wordt tot slot het beleid met betrekking tot het wildbeheer uiteengezet.

2 HUIDIGE SITUATIE JACHT EN WILDBEHEER

2.1 De wildstand in Nederland

Nederland heeft een rijke wildstand, zowel wat betreft standwild als trekkende soorten.

Omvangrijke populaties standwild komen hier onder meer voor van soorten als wilde eend, haas, konijn, fazant en ree. Dat die soorten hier zo talrijk kunnen voorkomen is in hoofdzaak te danken aan het agrarisch grondgebruik, waaronder de bosbouw, alsmede aan de voedselrijkdom van de landbouwgronden. Een zorgvuldig beheer door particulieren en overheid draagt er toe bij dat die populaties op een hoog peil blijven.

De aanwezigheid van wildsoorten die ons land alleen gebruiken als broedgebied, zoals de slobbeend en de zomertaling, is eveneens mede te danken aan het agrarisch grondgebruik. De aanwezigheid van adequaat beheerde natuurgebieden speelt echter ook een belangrijke rol.

Als doortrekker en wintergast kunnen onder meer worden genoemd de kolgans, de rietgans, de brandgans en de rotgans, een aantal eenden zoals de pijlstaart, de krakeend, de toppereend en de smient en voorts soorten als de houtsnip, de watersnip en de goudplevier. De grote betekenis die ons land heeft als doortrekgebied en overwinteringsgebied hangt enerzijds samen met de ligging van ons land in de west-palearctische trekroute. Daarnaast speelt echter wederom de voedselrijkdom van de landbouwgronden en van de kust- en binnenwateren een grote rol.

De grote soortenrijkdom is derhalve voor een groot deel een exponent van menselijke factoren als agrarisch grondgebruik en natuurbeheer. Veranderingen binnen deze sectoren leiden er toe dat voor bepaalde soorten het leefgebied verslechtert en voor andere juist gunstiger wordt. Zo is door veranderingen binnen de landbouw de patrijs sterk in aantal achteruitgegaan en zijn de ganzenpopulaties juist in omvang toegenomen.

Op basis van een aantal gegevens kan een globale indruk worden verkregen van de omvang en de ontwikkeling van de Noordwest-europese en de Nederlandse populaties van de hier aangetroffen wildsoorten. Dit betreft tellingen door de Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON) die in Europees verband worden gecoördineerd door het International Waterfowl Research Bureau (IWRB), afschotcijfers die door een groot aantal jagers worden verstrekt en vleugelonderzoek door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV). Gegevens hierover zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2 De Jachtwet

De grondeigenaar heeft het recht om zich het wild toe te eigenen dat zich bevindt op zijn grond. Het jachtrecht maakt dus deel uit van het eigendomsrecht op de grond. De Jachtwet werkt het jachtrecht nader uit door rechten en plichten daaraan te koppelen en bejaagbare soorten, toegelaten jachtmiddelen, tijden en plaatsen te bepalen. Uitgangspunt daarbij is dat er een evenwicht moet bestaan tussen de belangen van de jacht, de natuurbescherming en de landbouw. Met het oog op de bescherming van deze laatste belangen wordt in de Memorie van Toelichting bij de wet gesproken over de dienende functie van de jacht. Tegelijk wordt het eigen doel van de jacht erkend, d.w.z. de bevrediging van de behoefte aan actieve recreatie, met daarbij de aantekening "dat het noodzakelijk is de jacht zodanig te regelen dat deze zijn aantrekkingskracht behoudt, wil een voldoende aantal jagers bereid zijn die dienende taak op bevredigende wijze te vervullen".

Degene die het recht van de jacht heeft op een stuk grond wordt in de Jachtwet aangeduid als jachthouder. De jachthouder kan de eigenaar of de gebruiker zijn van de grond, maar ook degene die het jachtrecht heeft gehuurd van de jachtgerechtigde. De definitie van het jachthouderschap houdt in dat er voor elk stuk grond in Nederland een jachthouder is. Op bepaalde soorten mag door de grondgebruikers zonder nadere beperkingen met een aantal in de wet genoemde jachtmiddelen worden gejaagd. Voor de uitoefening van jacht met een vuurwapen gelden nadere voorwaarden, waaronder het vereiste van een jachtakte. Het aantal verleende jachtakten ligt al een tiental jaren op een niveau van ca 35.000.

2.3 De rechten van de jachthouder

De jachthouder is gerechtigd om met inachtneming van de voorschriften van de Jachtwet te jagen op de soorten die in de Jachtwet zijn aangewezen als wild. Het is de jachthouder toegestaan het genot van de jacht geheel of gedeeltelijk aan anderen af te staan. Ter bescherming van de wildstand en van de landbouw worden op dit punt voorwaarden gesteld, onder meer met betrekking tot de minimale en maximale duur van de huurovereenkomsten en vergunningen betreffende het genot van de jacht.

2.4 De plichten van de jachthouder

Het door jagers gevoerde beheer kan tot een zodanige wildstand leiden dat aan gewassen ontoelaatbare schade wordt toegebracht. Anderzijds kan de jachtdruk dusdanig groot zijn dat de instandhouding van wildpopulaties, plaatselijk, landelijk of internationaal bezien, in gevaar komt. Om te bevorderen dat het

gevoerde wildbeheer wordt afgestemd op de belangen van de landbouw en de natuurbescherming is in de Jachtwet aan de jachthouders een aantal verplichtingen opgelegd. In het bijzonder de artikelen 19 en 45 van de Jachtwet zijn daarbij van belang.

Artikel 19 bepaalt dat - tenzij de belangen van de landbouw zich daartegen verzetten - de jachthouder gehouden is zijn veld op zodanige wijze te bejagen of te doen bejagen, dat een redelijke wildstand in dat veld gehandhaafd blijft of bij het ontbreken daarvan bereikt wordt. Wat onder een redelijke wildstand moet worden verstaan, is niet nader aangegeven. Iedere jachthouder wordt geacht hieraan zelf inhoud te geven, rekening houdend met de gesteldheid en de functies van het betreffende terrein.

Met het oog op een weidelijke uitoefening van de jacht is in artikel 19 voorts de plicht opgenomen om het wild tegen onnodig lijden te beschermen, wat onder meer een nazoekplicht inhoudt voor aangeschoten wild.

Artikel 45 bepaalt dat iedere jachthouder verplicht is datgene te doen wat een goed jager betaamt om schade door in zijn jachtveld aanwezig wild te voorkomen. Deze bepaling is met name gericht op de bescherming van de landbouw, waartoe in het kader van de Jachtwet ook tuinbouw, bosbouw, veeteelt en visserij worden gerekend. De jachthouder zal echter op grond van de zorgvuldigheid die een ieder in het maatschappelijk verkeer in acht heeft te nemen ook rekening moeten houden met andere belangen die door het wild kunnen worden geschaad, zoals de verkeersveiligheid en de volksgezondheid.

2.5 Additionele inspanningen van jachthouders

De in de Jachtwet vastgelegde plichten van de jachthouder hebben vooral betrekking op het reguleren van de wildstand. De meeste jachthouders hebben echter een bredere taakopvatting die kan worden gevat onder de term wildbeheer. Dit is het gehele complex van handelingen gericht op de afstemming van het beheer op de belangen van de landbouw en de natuur.

In het kader van de schadebestrijding pleegt de jachthouder doorgaans niet alleen afschot, maar draagt hij tevens zorg voor aanleg en onderhoud van afschermdende en afleidende voorzieningen en verjaging van (ook onbejaagbaar) wild. Ter instandhouding van een redelijke wildstand en dan met name ter voorkoming van stroperij wordt toezicht gepleegd. Dit gebeurt hetzij door de jachthouder zelf, hetzij door een daartoe aangestelde jachttopzichter. Momenteel zijn er in ons land ca. 1000 jachttopzichten actief. Verder getroosten vele jachthouders zich grote inspanningen en financiële offers om de leefsituatie voor het wild te verbeteren door middel van actief biotoopbeheer. De vereiste kennis over het wild en het wildbeheer verkrijgen de jagers o.m. middels de opleiding voor het jachtexamen en door het volgen van specifieke

praktijkcursussen biotoopbeheer.

Gewoonlijk omvat het leefgebied van wildpopulaties meerdere jachtvelden. Het wild is daarmee onderworpen aan de beheersinzichten van verschillende jachthouders. Om het wildbeheer te optimaliseren is samenwerking tussen jachthouders en coördinatie van beheeractiviteiten nodig. Hiertoe zijn inmiddels meer dan 400 wildbeheereenheden opgericht. Dit zijn lokale samenwerkingsverbanden van jachthouders met gezamenlijke werkgebieden van gemiddeld enkele duizenden hektaren. Binnen een wildbeheereenheid wordt een planmatig en gecoördineerd beheer nagestreefd. Konkrete activiteiten in dit verband zijn wildstandinventarisatie, afschotplanning en -registratie, gecoördineerde inzet van menskracht en middelen bij de wildschadepreventie, biotoopbeheer, het treffen van mortaliteitsverlagende voorzieningen (wildspiegels, wildredders, rasters e.d.) en het voeren van overleg met de landbouw en de natuurbescherming.

In dit verband kan ook in het bijzonder de Vereniging Wildbeheer Veluwe worden genoemd, die reeds een aantal jaren zorg draagt voor de coördinatie van het beheer van de edelherten en de wilde zwijnen op de Veluwe.

Zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan stimuleert het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een meer planmatig en gecoördineerd beheer. Lokale samenwerking door jachthouders, bijvoorbeeld in de vorm van wildbeheereenheden, wordt bevorderd door het geven van voorlichting en het bieden van faciliteiten in de vergunningen- en ontheffingsfeer. Zo kan op basis van een gezamenlijk wildbeheerplan bijvoorbeeld op voorhand vergunning worden verleend voor het bestrijden van wildschade in de gesloten jachttijd. Ook komen wildbeheereenheden die een planmatig en gecoördineerd beheer voeren eerder in aanmerking voor ontheffingen met betrekking tot de afmetingen van jachtvelden en de duur van jachthuurovereenkomsten. Vanwege de brede positieve effecten op de flora en fauna ondersteun ik tevens biotoopbeheermaatregelen ten behoeve van het wild. Financiële middelen worden beschikbaar gesteld in het kader van het Herstelplan Leefgebieden Patrijs, de nota Ruimte voor ganzen en in het kader van het grofwildbeheer op de Veluwe.

2.6 Bescherming van het natuurbelang

De Jachtwet kent naast de algemene bepalingen van artikel 19 een groot aantal meer concrete bepalingen die er mede op gericht zijn een zodanige uitoefening van de jacht te bevorderen dat ontoelaatbare schade aan de natuur wordt voorkomen.

Relevante bepalingen zijn met name:

1. De aanwijzing van bejaagbare soorten

Jacht is slechts mogelijk op wild. De soorten die tot het wild worden gerekend zijn limitatief in de Jachtwet genoemd (zie bijlage 2). De huidige lijst van wildsoorten is het resultaat van een historische ontwikkeling, waarbij vooral de economische waarde van een soort of de door een soort veroorzaakte schade bepalend waren voor de totstandkoming van de lijst.

Op de genoemde wildsoorten mag slechts worden gejaagd voorzover de jacht op die soorten is geopend, of vergunning voor bejaging is verleend. Op de wildlijst staat nog een aantal soorten zoals de das, de eekhoorn, de zeehond, de otter en het korhoen, waarop sedert jaren geen jacht meer wordt toegestaan.

Momenteel is op 29 wildsoorten de jacht geopend. De jacht op de vijf als wild aangewezen soorten grofwild is niet geopend; voor zover afschot noodzakelijk is, vindt dat plaats op basis van een vergunning.

De soorten waarop de jacht is geopend, zijn voor jagers aantrekkelijk als buit en/of betreffen soorten waarvan bejaging gewenst is geacht om ontoelaatbare schade aan landbouw of andere belangen te voorkomen.

Voorwaarde voor de opening van de jacht op een soort is dat de stand en de populatiedynamiek zodanig zijn dat bij de bestaande jachtdruk bejaging geen gevaar oplevert voor de instandhouding.

Voor zover ze daar in betekenende aantallen voorkomen, zijn vrijwel al deze soorten ook in ons omringende landen bejaagbaar. Zie voor een overzicht van de opening van de jacht in deze landen bijlage 3.

2. Openingstijden

De openingstijden van de jacht (zie bijlage 4) zijn zo veel mogelijk vastgesteld met in achtname van de voortplantingsperiode. Afwijkingen op dit punt hangen samen met de noodzaak van bejaging ter bestrijding van wildschade, zoals bijv. ten aanzien van konijnen en houtduiven, die het gehele jaar bejaagbaar zijn.

De opening van de jacht vindt plaats bij ministeriële beschikking. Aldus kan op flexibele wijze worden gereageerd op veranderingen in de wildstand of de conditie van het wild, zoals bijvoorbeeld in perioden van strenge vorst.

3. De oppervlakte van jachtvelden.

Voor de zelfstandige bejaging van jachtvelden met het geweer stelt de wet eisen aan de minimumoppervlakte. Voor de landjacht is deze minimumoppervlakte 40 ha; voor de uitoefening van de jacht op uitsluitend waterwild is de minimumoppervlakte 1 ha, mits het betreffende jachtveld deel uit maakt van een watercomplex van tenminste 10 ha en

bovendien aan bepaalde afmetingseisen voldoet. De oppervlakte-eisen voor de landjacht hebben vooral als achtergrond te waarborgen dat het gevoerde wildbeheer zo veel mogelijk op populatieniveau plaats vindt en dat wordt voorkomen dat wildpopulaties overbejaagd zouden worden door een groot aantal jagers met niet op elkaar afgestemde beheersopvattingen.

Zoals eerder vermeld wordt gestreefd naar samenwerking in wildbeheereenheden op grotere oppervlakten, onder andere omdat een aantal soorten een aanzienlijk groter leefgebied heeft dan 40 ha.

4. Jachtmiddelen.

De middelen die zijn toegestaan om wild te bemachtigen zijn in de wet limitatief genoemd (bijlage 5). Om het risico van overbejaging en van ongewenste vangsten te beperken, zijn slechts middelen aangewezen die selectief vangen, zoals het geweer, of selectie na de vangst mogelijk maken zoals de eendenkooi. Voorts is het gebruik van massavangmiddelen zoals netten niet toegestaan. Bij de keuze van de middelen is er bovendien naar gestreefd onnodig lijden van dieren te voorkomen. Het gebruik van bijvoorbeeld klemmen en strikken is daarom niet toegestaan.

5. Vakbekwaamheid

Sedert 1977 is voor het verkrijgen van een jachtakte vereist dat een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij erkend jachtexamen is afgelegd. Bij dit examen worden de kandidaten o.m. getoetst op kennis van de wildsoorten, de landbouw, wildschade en wildschadebestrijding, jachtwettelijke bepalingen en vaardigheid in de omgang met wapens en de bekwaamheid in het schieten daarmee.

Het examen strekt er toe te waarborgen dat de uitoefening van de jacht door de individuele jager op een verantwoorde wijze plaats vindt.

6. Overige bepalingen

Naast bovengenoemde bepalingen geeft de Jachtwet in artikel 26 nog een aantal voorschriften die gericht zijn op de bescherming van wild dat in een kwetsbare situatie verkeert. Het betreft hier onder meer een verbod om te jagen op wild dat als gevolg van onvoldoende bevedering niet in staat is te vliegen, een verbod te jagen op waterwild dat zich bevindt in of in de nabijheid van wakken of bijten in het ijs en een verbod te jagen op wild dat als gevolg van weersomstandigheden in uitgeputte toestand verkeert.

2.7 Beleid voor de jacht in natuurgebieden

Het beleid voor de uitoefening van jacht in gebieden met natuurfuncties is vastgelegd in het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16820, nrs 1-2). Hierin wordt gesteld dat jacht in veel gebieden een rol speelt en dat het beleid erop gericht is een blijvende functie toe te kennen aan de jacht, waar aantalsregulatie van diersoorten uit een oogpunt van beheer noodzakelijk is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer vanuit natuurgebieden wildschade op aangrenzende landbouwgebieden optreedt. In het Structuurschema is verder bepaald dat in bepaalde gevallen ook jacht kan plaatsvinden wanneer hiervoor uit een oogpunt van beheer weliswaar geen argumenten zijn aan te voeren, maar anderzijds evenmin kan worden gesproken van nadelige effecten op de betrokken terreinen.

Ook in het Meerjarenplan Bosbouw (Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 18630, nrs. 1-2) wordt de recreatieve en beheersmatige betekenis van de jacht erkend en is het beleid erop gericht de jacht blijvend een functie te laten vervullen in het beheer van het grootste deel van het Nederlandse bosareaal.

In het Natuurbeleidsplan (Tweede Kamer, vergaderjaar 1989-1990, 21149, nrs 2-3), wordt als uitgangspunt voor het beleid met betrekking tot de jacht uitgegaan van de eis dat de benutting van diersoorten niet in strijd mag zijn met de vigerende natuurbeleidsdoelstellingen van afzonderlijke gebieden, zowel binnen als buiten de ecologische hoofdstructuur.

Onder verwijzing naar de verantwoordelijkheid die ons land heeft voor de bescherming van vogelsoorten met een westpalearctisch leefgebied is voorts aangegeven dat het voor de bescherming van rust-, broed- en foerageergebieden noodzakelijk kan zijn dat beperkende maatregelen voor het uitoefenen van jacht worden getroffen.

Instrumenten

De overheid beschikt zowel uit hoofde van haar privaatrechtelijke als publiekrechtelijke bevoegdheden over mogelijkheden bovengenoemd beleid te realiseren.

1. Staatsgronden

Voor gebieden in eigendom bij de Staat kan de Staat als jachtrechthebbende besluiten het genot van de jacht al of niet te verhuren en eventueel restricties te verbinden aan de uitoefening van de jacht.

De Staat is rechthebbende van een groot aantal

(natuur)gebieden, waaronder alle grote wateren.

2. Natuurbeschermingswet

Artikel 12 van de Natuurbeschermingswet verbiedt om zonder vergunning van de Minister handelingen te (doen) verrichten of te gedogen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke waarde van het natuurmonument. Als schadelijk worden in ieder geval aangemerkt handelingen die de in de aanwijzingsbeschikking genoemde wezenlijke kenmerken aantasten.

Voor zover het uitoefenen van jacht in beschermde natuurmonumenten, d.w.z. aangewezen terreinen die in particulier eigendom zijn, schadelijk is voor de natuurwetenschappelijke betekenis of de wezenlijke kenmerken van het betreffende terrein kan aantasten, is het jagen gebonden aan een artikel 12 vergunning. In het kader van de aanvraag van zo'n vergunning wordt aan de jagers gevraagd een wildbeheerplan te overleggen.

Voor aangewezen staatsnatuurmonumenten geldt een vergunningstelsel "sui generis"; dit stelsel heeft dezelfde strekking als het vergunningstelsel ex artikel 12 voor beschermde natuurmonumenten.

3. Jachtwet

De Jachtwet biedt verschillende mogelijkheden om ter bescherming van de wildsoorten voorschriften te geven voor de uitoefening van jacht en wildbeheer. In het bijzonder artikel 20 van de wet en de daarop gebaseerde beschikking opening en sluiting van de jacht van 8 augustus 1977, biedt de mogelijkheid de jacht al naar gelang van plaats en tijd, omstandigheden, geslacht en leeftijd der dieren te openen. Van de mogelijkheid om ook naar plaats te differentiëren is tot nu toe overigens slechts spaarzaam gebruik gemaakt.

4. Stimuleren particuliere beheerders.

Zoals hiervoor is uiteengezet is het beleid van het ministerie er op gericht jachthouders op vrijwillige basis te laten samenwerken in wildbeheereenheden.

Een dergelijke samenwerking vormt een basis voor het opstellen van een wildbeheerplan, waarin kan worden aangegeven hoe afstemming plaatsvindt van jacht en wildbeheer op de specifieke eisen die met name de fauna in een gebied stelt.

Door middel van dit stimuleringsbeleid kunnen gewenste doelen worden bereikt in situaties waarin optreden van de Staat op grond van eerder genoemde bevoegdheden niet aan de orde is.

2.8 Bescherming van economische belangen

Hiervoor is er al op gewezen dat het genot van de jacht, de jachthouder tevens de verplichting geeft het nodige en mogelijke te doen om schade door in zijn veld aanwezig wild te voorkomen. Die schade betreft in eerste instantie de landbouw, maar strekt zich ook uit over andere sectoren zoals het verkeer.

Het voorkomen van schade door wild is niet alleen een verantwoordelijkheid van de jachthouder, maar ook van de grondgebruiker. Deze moet in redelijkheid maatregelen nemen om schade te voorkomen, zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van wildafwerende middelen en het plaatsen van afrasteringen. Een zekere mate van wildschade zal daarbij moeten worden geaccepteerd als normaal bedrijfsrisico.

Jachthouders die te kort schieten in hun verplichting het beheer van de wildstand en de bejaging mede af te stemmen op belangen van derden kunnen op grond van de artikelen 1401 en 1402 van het Burgerlijk Wetboek worden aangesproken op geleden wildschade. Daarnaast geeft de Jachtwet de minister de bevoegdheid om aan derden opdracht te geven om, voorbijgaand aan bestaande jachtrechten in een gebied, zonodig tot schadebestrijding over te gaan.

Voor wildschade die is veroorzaakt door soorten waarop ook de grondgebruiker mag jagen (de soorten genoemd in artikel 8 eerste lid) bestaat bij overmachtsituaties de mogelijkheid een tegemoetkoming te ontvangen uit het Jachtfonds. Voor schade aangericht door soorten die een geopende en een gesloten jachttijd kennen, geldt dat indien jachthouder en grondgebruiker alles hebben gedaan wat van hen verwacht kan worden om de schade te voorkomen en te beperken (inclusief bestrijding middels een aangevraagde vergunning), eveneens een tegemoetkoming uit het Jachtfonds kan worden gevraagd. Voor onbejaagbare soorten geldt dat in principe, indien niet anders is geregeld in beheerplannen per soort, een tegemoetkoming kan worden verkregen mits er sprake is van belangrijke schade.

Aan de middelen van het Jachtfonds wordt bijgedragen door de jachtaktehouders en door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (In 1990 ca 1,5 miljoen gulden door de jachtaktehouders ten behoeve van het bejaagbare wild en ca 3 miljoen gulden door LNV voor onbejaagbaar wild en Vogelwetsoorten).

In de nota Ruimte voor ganzen heb ik het voornemen uitgesproken om in verband met de schade door ganzen de bijdrage van de jachtaktehouders aan het Jachtfonds met 25 gulden te verhogen. Dit voornemen zal na de parlementaire behandeling van de nota Jacht en wildbeheer worden geëffectueerd.

2.9 Verstandig gebruik

Het hiervoor aangehaalde uitgangspunt voor het jachtbeleid in het Natuurbeleidsplan, hangt samen met het internationaal aanvaarde beginsel van "verstandig gebruik" (wise use). In het Natuurbeleidsplan wordt dit begrip zodanig gedefinieerd dat enigerlei benutting van een soort of populatie nooit op een zodanige wijze mag plaats vinden dat hierdoor het voortbestaan van de desbetreffende of een andere soort of populatie in het geding komt. In dit verband wordt in het Natuurbeleidsplan gewezen op de noodzaak van monitoring van omvang, samenstelling en vitaliteit van de benutte of indirect beïnvloede populaties.

Jachtuitoefening onder deze voorwaarden kan worden beschouwd als een verantwoord gebruik van een natuurlijke hulpbron.

2.10 Flora- en faunawet en wijziging Jachtwet

Mede op verzoek van de Tweede Kamer is in 1986 een onderzoek gestart naar de mogelijkheid de regelgeving op het gebied van de flora en fauna te integreren. Als resultaat van dit onderzoek is in 1989 het wetsontwerp Flora- en faunawet voor advies aan de Raad van State gezonden. In dit ontwerp zijn de Vogelwet, de Jachtwet, alsmede Hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten en het In- en uitvoerbesluit bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten tot een op elkaar afgestemd geheel van regels opgenomen.

Het ontwerp voorziet tevens in de vereiste aanpassing van de regelgeving aan enkele internationale overeenkomsten, zoals de Richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn), de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groot-Hertogdom Luxemburg op het gebied van de jacht en de vogelbescherming (Benelux-verdrag) en de Overeenkomst inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu (Conventie van Bern, 1979).

Vooruitlopend op de totstandkoming van de Flora- en faunawet is besloten tot een tussentijdse wijziging van onder meer de Jachtwet. De wijzigingen betreffen grotendeels de implementatie van de bepalingen uit internationale overeenkomsten.

Het wetsvoorstel is op 15 augustus 1991 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend.

3 TE VOEREN BELEID

3.1 Aspecten van jacht

Jacht is een activiteit die sterk uiteenlopende reacties oproept. Tegenover ca 35.000 jagers staat een onbekend aantal verklaarde tegenstanders van jacht en met name van recreatieve jacht. Daartussen ligt een breed veld van meer of minder uitgesproken opvattingen en gevoelens. Voor het bepalen van het jachtbeleid is het van belang inzicht te hebben in de achtergrond van die verschillende opvattingen. Onderstaand worden daartoe enkele aspecten van jacht genoemd.

a. recreatieve aspecten

Jacht wordt in Nederland vooral uitgeoefend om het genoeg te daaraan wordt beleefd. Wat de jacht onder meer aantrekkelijk maakt is de uitdaging van het bemachtigen van weerbare dieren met een middel waarvan het gebruik een zekere vaardigheid van de jager vereist, zoals het geweer. Het aantal soorten dat mag worden bejaagd is in dit verband mede van betekenis.

De voldoening van de jacht schuilt behalve in de jacht als zodanig echter ook in andere zaken die met de jacht samenhangen, zoals het wildbeheer, het hondenwerk, het zelf bemachtigen van voedsel en de verwerking en consumptie daarvan. Voor velen is voorts het buiten zijn en het verenigingsverband waarin zich een aantal activiteiten afspeelt van belang.

b. ecologische aspecten

Jacht is ook een activiteit die een ingreep betekent in de natuurlijke processen die zich in een terrein voltrekken. Jacht kan aldus worden beschouwd als een ingreep in het ecologisch functioneren van een gebied. Een ingreep is op zichzelf ecologisch gezien niet goed of slecht. Een menselijke ingreep kan wel meer of minder gewenst zijn in het licht van een bepaalde beheerdoelstelling voor een gebied. Zo kan bijvoorbeeld bij de opstelling van natuurbeleidsdoelstellingen worden besloten tot een spontane ontwikkeling van natuurlijke processen in het kader van een streven naar een zo natuurlijk mogelijk functioneren van het ecosysteem. Menselijk ingrijpen, dus ook jacht, kan dan als strijdig met de doelstelling worden beschouwd. Dit kan ook bij specifieke beheerdoelstellingen het geval zijn.

c. populatie-dynamische aspecten

Omdat jagen een onttrekking van individuen uit een populatie betekent heeft jacht invloed op de

populatie-dynamiek van die populatie. Voor de beoordeling van de onttrekking is vooral van belang of en in hoeverre de ingreep effecten heeft op de instandhouding van de bejaagde populatie of de populatie van een andere soort in een bepaald ecosysteem.

d. economische aspecten

Men kan jacht ook bezien vanuit een economische invalshoek. Daarbij komen aspecten in beeld als de verkrijging van wild door de jager, de voorziening van de markt met diverse soorten wild, werkgelegenheid in jachttoezicht en wapenhandel en de inkomsten die de verhuring van de jacht oplevert voor boeren en bouseigenaren. Daarnaast kan ook de beperking van schade door wild aan de landbouw en aan bossen als een economische factor worden beschouwd.

e. ethische aspecten

Voor de beoordeling van het maatschappelijk draagvlak voor jacht zijn ook de ethische, filosofische of levensbeschouwelijke kanten van de jacht van belang. Zo kan de natuur worden beschouwd als een gemeenschappelijk erfgoed waarvan de mens in goed rentmeesterschap een gepast gebruik (wise use) mag maken. Men kan echter ook uitgaan van een autonoom recht van dieren op leven en welzijn. Vanuit die optiek kunnen vraagtekens worden geplaatst bij het morele recht van mensen op het plegen van ingrepen in het levenspatroon van dieren, de benutting van dierpopulaties en het toebrengen van leed aan dieren indien daarvoor niet zwaarwegende redenen aanwezig zijn.

f. cultuurhistorische aspecten

Tot slot kan het cultuurhistorische aspect van de jacht worden genoemd. Dit geldt met name het gebruik van bepaalde traditionele jachtmiddelen zoals de eendenkooi bij het kooikersbedrijf en haviken en slechtvalken bij de valkerij.

3.2

Betekenis van jacht in maatschappelijk verband

Aan de ontwikkeling van het aantal verstrekte jachtakten kan worden afgelezen dat de wens om te jagen in de loop der jaren redelijk constant is gebleven. Voor de ca 35.000 jachtaktehouders is de jacht een activiteit die meer is dan alleen een vorm van vrijetijdsbesteding. Om te kunnen (blijven) jagen op het beperkte Nederlandse areaal aan jachtterreinen worden vaak grote financiële offers gebracht. Jacht heeft daarom in het economisch verkeer een niet te verwaarlozen betekenis.

Jacht heeft ook betekenis voor de voorziening in vlees van wild. De waardering die hiervoor bestaat blijkt onder meer uit het feit dat de binnenlandse vraag slechts voor 15 %

uit het aanbod van Nederlandse jagers kan worden gedekt.

Tussen jacht en landbouw heeft altijd een nauwe relatie bestaan in verband met wildschade en wildschadebestrijding. Door de intensivering in de landbouw en de toegenomen stand van met name overwinterende soorten als ganzen en smienten is de kans op schade en de omvang van de schade de laatste decennia groter geworden. Door veranderingen in de bedrijfsvoering zijn andere soorten, zoals de bunzing en de wezel, daarentegen minder schadelijk geworden voor de landbouw. Over het geheel genomen wordt voor de bestrijding van schade echter meer dan voorheen een beroep gedaan op de jagers. De betekenis van jacht voor de landbouw is daarom in de loop der jaren toegenomen.

Door de veranderingen in de landbouw en ook door de toegenomen recreatie in het landelijk gebied is de druk op natuur en milieu de laatste decennia toegenomen. In verband hiermee is ook de beheerstaak die jagers en jachtopzieners vervullen belangrijker geworden. De biotoopverbeterende maatregelen en het toezicht op stroperij hebben daarbij niet alleen een positieve invloed op de wildstand maar ook op het behoud van andere natuurwaarden. De jacht draagt daarmee direct en indirect bij aan het behoud en herstel van natuur en milieu. Mede in verband met de belangrijker geworden maatschappelijke rol van de jachthouders wordt sedert een aantal jaren gestreefd naar een betere kwaliteit van het door de jagers gevoerde beheer. Zoals eerder aangegeven, moeten kandidaat-jagers sedert 1977 een zware opleiding volgen om een jachtakte te kunnen krijgen. Jagers plegen ook op vrijwillige basis grote inspanningen om de kwaliteit van het wildbeheer te verbeteren en brengen daartoe onder meer hun activiteiten samen in wildbeheereenheden.

Naast bovengenoemde positieve elementen die zijn verbonden aan de beheerrol van de jager is er in de samenleving kritiek op de rol die de jager speelt als gebruiker van dierpopulaties. Deze kritiek hangt nauw samen met een veranderde houding ten aanzien van natuur en de wijze waarop de natuurlijke omgeving wordt beleefd. Dat het enkelen is toegestaan om louter recreatieve redenen te jagen op dieren die worden beschouwd als een collectief bezit en die mede de natuurwaarde van een terrein bepalen, wordt niet door iedereen begrepen en geaccepteerd. Waar het vroeger als vanzelfsprekend gold dat de potenties van de natuur zo veel mogelijk werden benut -denk aan de ontginning van woeste gronden- leeft nu meer en meer de opvatting dat er plaatsen moeten zijn waar de mens zich zoveel mogelijk onthoudt van ingrepen. Dat er plaatsen zijn waar natuurlijke processen zich ongestoord door de

mens kunnen voltrekken en waar dieren niet worden bedreigd door de mens.

Waar de bejaging van dierpopulaties in zijn algemeenheid al kritisch wordt beoordeeld, richt de kritiek zich de laatste jaren in het bijzonder op de bejaging van soorten die hier als zomer- of wintergast verblijven of doortrekken en waarvan de bejaging om redenen van schadebestrijding niet noodzakelijk is. Voor een stopzetten van de jacht op een tiental van deze soorten heeft in het bijzonder de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels de laatste jaren actie gevoerd. Bij de kritiek op de jacht op deze soorten gaat het niet om de vraag of de bejaging om redenen van instandhouding verantwoord is, maar meer om ethisch-emotionele overwegingen.

In het licht van bovenstaande ontwikkelingen acht ik een herziening van de lijst van bejaagbare wildsoorten noodzakelijk. Ook is een aanscherping van het beleid voor de jacht in natuurgebieden gewenst.

In verband met de noodzakelijke afstemming van de nationale wetgeving op internationale regelingen dienen daarnaast de openingstijden te worden aangepast. Om een betere afstemming te bereiken met het natuurbeleid en deels in verband met een noodzakelijk appèl op de eigen verantwoordelijkheid van de jachthouders, is tot slot een nadere precisering noodzakelijk van het beleid voor het wildbeheer.

In de volgende hoofdstukken wordt een en ander verder uitgewerkt.

Alvorens nader op de inhoud van het beleid in te gaan worden onderstaand enkele uitgangspunten voor het beleid geformuleerd. Deze uitgangspunten betreffen de toelaatbaarheid van jacht in algemene zin, de afstemming van de jacht op resp. het gebieden- en soortenbeleid en de verantwoordelijkheid van de jachthouders terzake van het beheer van de wildstand en het voorkomen en bestrijden van wildschade.

Aansluitend worden ook de internationale regelingen genoemd waarmee bij de beleidsbepaling rekening moet worden gehouden.

3.3

Uitgangspunten voor het beleid

Het voor de jacht en het wildbeheer te voeren beleid zal zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. uitoefening van jacht op bepaalde soorten vogels en zoogdieren is aanvaardbaar mits niet in strijd met het soortenbeleid;
2. jachthoutoefening wordt getoetst aan vastgestelde

natuurbeleidsdoelstellingen voor kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur danwel beheerdoelstellingen voor specifieke situaties;

3. wild is een natuurwaarde;

4. de jachthouder is verantwoordelijk voor de instandhouding van een redelijke wildstand in zijn jachtveld en dient schade door in zijn jachtveld aanwezig wild te voorkomen.

ad 1. Bejaging van dierpopulaties

Op dieren wordt vanouds jacht gemaakt om hun consumptieve gebruikswaarde. Behalve de verkrijging van een voor consumptie geschikt produkt geeft ook de jacht zelf aan de jager voldoening. Voor de hedendaagse Nederlandse jager is het genoeg dat aan de jacht wordt beleefd zelfs de belangrijkste reden om te jagen. De betekenis van jacht om de verkrijging van wild en om het genoeg dat de jacht geeft wordt erkend. Voorts wordt onderkend dat jacht een belangrijke bijdrage kan leveren aan het voorkomen en bestrijden van wildschade en dat jagers door het treffen van beheermaatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van het wild en zijn leefgebied.

Voorzover de bejaging van vogels en zoogdieren plaatsvindt in het kader van genoemde doeleinden en de jacht niet in strijd is met het algemene soortenbeleid, danwel met het beleid voor afzonderlijke soorten en soortgroepen, is jacht een aanvaardbare activiteit.

ad 2. Natuurbeleidsdoelstellingen en beheerdoelstellingen

Voor de realisatie van de ecologische hoofdstructuur is een planningsysteem ontwikkeld dat is opgenomen in het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996. Deze systematiek voorziet op een relatief globaal abstractie-niveau in de opstelling van natuurbeleidsdoelstellingen die in bepaalde gevallen met de jacht verenigbaar zijn en in andere gevallen niet. De vaststelling van natuurbeleidsdoelstellingen kan inhouden dat wordt gekozen voor ontwikkeling van spontane processen om een ecosysteem zo natuurlijk mogelijk te laten functioneren. In dergelijke gevallen is de uitoefening van jacht strijdig met de gekozen doelstellingen.

Op een lager schaalniveau kan eveneens een strijdigheid met meer specifieke beheerdoelstellingen ontstaan.

ad 3. Wild is een natuurwaarde

In het kader van het Nederlandse jachtbeleid wordt wild niet primair beschouwd als een oogstbaar agrarisch produkt, maar als een natuurwaarde, d.w.z. een voortbrengsel van de natuur.

De wildsoorten zijn daarom ipso facto onderworpen aan het soortenbeleid. De doelstelling van het soortenbeleid is in het Natuurbeleidsplan omschreven als de instandhouding en herstel van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan in het wild levende dier- en plantesoorten als elementen van de ecosystemen waarvan ze deel uitmaken.

Jacht en wildbeheer dienen derhalve binnen dit kader hun plaats te krijgen. Dit betekent dat het uitoefenen van jacht en het beheer van wildsoorten niet in strijd mogen zijn met de instandhouding en het herstel van (populaties van) soorten en de ecosystemen waarvan die soorten deel uitmaken. De duurzaamheid van de populaties van de soort(en) en het ecosysteem is derhalve de centrale toetssteen. Met betrekking tot het toestaan van activiteiten als het uitzetten van dieren, het geregeld verstrekken van voer en het plaatsen van omheiningen zal dan ook een terughoudend beleid (moeten) worden gevoerd.

Gezien de natuurwaardestatus van wild ligt het voorts in de rede dat in gebieden die bescherming genieten in verband met de daarin aanwezige wildsoorten een restrictief beleid wordt gevoerd ten aanzien van het toelaten van jacht indien daaraan geen andere dan recreatieve motieven ten grondslag liggen. Ook ten aanzien van gebieden die voor migrerende soorten met een westpalearctisch leefgebied van grote betekenis zijn, zal jachtuitoefening, gezien onze internationale verantwoordelijkheid voor deze soorten, kritisch worden beoordeeld.

ad 4. Verantwoordelijkheid jachthouder

In de huidige systematiek van de Jachtwet is het genot van de jacht gekoppeld aan de verplichting van de jachthouder zodanig te jagen dat een redelijke wildstand in het jachtveld blijft gehandhaafd of wordt bereikt. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met bepaalde belangen die door wild kunnen worden geschaad, in het bijzonder de belangen van de landbouw. Door deze koppeling is een goede afstemming tussen enerzijds het belang van de jacht en anderzijds het belang van natuur en landbouw gewaarborgd. De verantwoordelijkheid van de jachthouder ten aanzien van deze belangen zal dan ook blijven gehandhaafd.

Duidelijk is dat door een terughoudende bejaging alleen geen goede wildstand wordt bereikt op plaatsen waar de biotoompomstandigheden een limiterende factor zijn. Om op dit punt structureel verbeteringen aan te brengen zijn soms maatregelen nodig die financiële consequenties kunnen hebben voor de grondgebruiker. Vaak echter kunnen de vestigings- en overlevingskansen van het wild ook door weinig ingrijpende beheermaatregelen worden vergroot. Van de jachthouders mag een redelijke inspanning worden verwacht om de mogelijkheden daartoe in hun jachtveld te benutten. Daarom zal worden voorgesteld een dergelijke inspanningsverplichting expliciet in de Flora- en faunawet op te nemen, naast de bovengenoemde

verplichting voor jachthouders om de wildstand in hun jachtveld op een verantwoorde wijze te bejagen. Voor vele jachthouders zal deze aanvullende bepaling overigens geen taakverzwaring betekenen omdat zij het jachthoudersschap reeds volgens deze lijn inhoud geven.

Momenteel behoren tot het wild ook een aantal soorten die niet (meer) bejaagbaar zijn. Aangezien jagers geen jachtbelang hebben bij de instandhouding en de bescherming van deze soorten ligt het niet in de rede om in het bijzonder van de jachthouders beheerinspanningen voor deze groep van wildsoorten te verlangen. De soorten die niet voor bejaging in aanmerking komen zullen daarom ook niet langer als wildsoort worden gehandhaafd. Daarmee wordt de oorspronkelijke nauwe relatie tussen wildbeheer en jacht weer hersteld.

3.4 Internationale regelingen

Voor het bepalen van de ruimte die op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten en randvoorwaarden gegeven zal worden voor het uitoefenen van jacht en wildbeheer zal mede rekening moeten worden gehouden met internationale regelingen waaraan Nederland is gebonden.

Met betrekking tot de ruimte die uit hoofde van internationale regelingen aan de uitoefening van de jacht en het beheer van de wildstand kan worden gegeven zijn in het bijzonder de navolgende regelingen van belang.

- a. De Conventie van Parijs (Parijs, 18 oktober 1950). Deze heeft de bescherming van in het wild levende vogels tot doel.
- b. De Richtlijn van de Raad van de Europese gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn). Deze richtlijn betreft de bescherming, het beheer en de regulering van in het wild levende vogelsoorten in Europa en stelt regels voor de benutting daarvan.
De richtlijn verplicht de lidstaten voorts beschermingszones aan te wijzen.
- c. De Overeenkomst inzake het behoud van trekkende diersoorten (Conventie van Bonn, 1979) die gericht is op het behoud van deze soorten en hun leefgebieden.
In het kader van deze overeenkomst zullen onder meer maatregelen worden bevorderd voor de bescherming van trekkende waterwildsoorten.
- d. Het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten

en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (Conventie van Bern, 1979).

Deze overeenkomst verplicht partijen om maatregelen te nemen ter bescherming van bepaalde wildsoorten, door onder meer een regeling van de jacht en de handel in wild.

- e. De Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming (1970) die als doelstelling heeft de harmonisatie van de beginselen van de in het belang van de grondgebruikers, van de landbouw en van een doeltreffende natuurbescherming vastgestelde wettelijke bepalingen op het gebied van de jacht en de bescherming van de in het wild levende vogels.
- f. Voorts verkeert in vergevorderd stadium de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de bescherming van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (EG- Habitatrictlijn). Deze richtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De richtlijn streeft verder de totstandkoming van een Europees netwerk van speciaal beschermde gebieden na (Natura 2000).

In aanvulling op bovenstaande zij voorts gewezen op richtlijnen van de Internationale Unie voor het Behoud van de Natuur en de Natuurlijke Hulpbronnen (IUCN 1984) op grond waarvan exploitatie van nationale parken in beginsel is uitgesloten. De landen die zijn aangesloten bij deze organisatie trachten hun nationale beleid, waaronder dat voor de jacht, zoveel mogelijk hiermee in overeenstemming te brengen.

Teneinde te waarborgen dat de beoogde bescherming van zoogdier- en vogelpopulaties wordt bereikt, zijn in de betreffende overeenkomsten meer of minder gedetailleerde bepalingen opgenomen betreffende de bejaging van specifieke soorten, de openingstijden voor de jacht, de toegelaten jachtmiddelen en op het beheer gerichte bepalingen zoals het opstellen van beheerplannen en het aanwijzen van beschermingszones. Nederland zal als partij bij deze regelingen beleid en wetgeving met die bepalingen in overeenstemming moeten brengen.

Criteria voor de bejaging van een soort

Met betrekking tot de wensen die bij jagers bestaan ten aanzien van de bejaging van soorten zal primair worden beoordeeld of de opening van de jacht op een soort niet op gespannen voet staat met het soortenbeleid.

Gezien de in het vorige hoofdstuk geformuleerde uitgangspunten en randvoorwaarden zullen daarom vanuit het soortenbeleid aan de bejaagbaarheid van soorten de navolgende voorwaarden worden gesteld.

1. de bejaging van een soort mag geen bedreiging zijn voor de instandhouding van die soort;
2. de bejaging van een soort mag evenmin een bedreiging vormen voor de instandhouding van een andere soort. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn indien de bejaagbare soort grote gelijkenis vertoont met een niet-bejaagbare soort die bedreigd is.

Op grond van bovengenoemde criteria zou een groot aantal soorten verantwoord bejaagd kunnen worden. Mede omdat door jagersorganisaties nooit de wens is uitgesproken om meer soorten te mogen bejagen zal echter de huidige lijst van wildsoorten (bijlage 4) als maximum worden gehanteerd.

Bij de beoordeling van de vraag of de soorten op deze lijst, gelet op de bovengenoemde criteria, in aanmerking blijven komen voor bejaging zal worden gekeken naar de omvang c.q. de kwetsbaarheid van de populatie en voorts naar de ontwikkeling van de stand. Daarbij zal een onderscheid worden gemaakt in soorten die behoren tot het standwild en tot migrerende soorten.

Gezien de in par. 3.3 geformuleerde uitgangspunten met betrekking tot de toelaatbaarheid van jacht zal - los van de instandhoudingscriteria - bij de aanwijzing van de bejaagbare soorten mede rekening worden gehouden met het doel van de bejaging: naast het genoegen dat aan de jacht wordt beleefd zal de bejaging van een soort ook gericht moeten zijn op het bereiken van één van de overige in dit uitgangspunt genoemde doelen, i.c. de verkrijging van voor menselijke consumptie geschikt wild en/of de bestrijding van wildschade.

In verband met het uitgangspunt dat wild wordt beschouwd als een natuurwaarde, is voor de aanwijzing tot slot medebepalend of een soort kan worden gerekend tot de inheemse fauna.

Standwild

Als van nature in ons land voorkomende standwildsoorten op de huidige wildlijst worden aangemerkt: het edelhert, het ree, het wild zwijn, de haas, het konijn, de fazant, de patrijs, de meerkoet, de wilde eend, de vos, de bunzing, de hermelijn, de houtduif, de zwarte kraai, de Vlaamse gaai, de ekster en de kauw.

Van deze soorten worden de vos, de bunzing, de hermelijn, de zwarte kraai, de Vlaamse gaai, de ekster en de kauw niet geschikt geacht voor menselijke consumptie.

Omdat standwild overwegend verblijft in een beperkt gebied kunnen de jachthouders door een aangepaste jachtdruk en door het nemen van biotoopverbeterende maatregelen in belangrijke mate invloed uitoefenen op de omvang van de stand. Dit geldt nog in versterkte mate in situaties waar jachthouders in het kader van bijv. een wildbeheereenheid een planmatig en gecoördineerd wildbeheer voeren. Gezien de gunstige beheersituatie van het standwild en de goede stand van de meeste soorten is er momenteel geen aanleiding om uit een oogpunt van instandhouding een van de bovengenoemde soorten niet langer bejaagbaar te stellen.

Gezien de in par. 3.3 geformuleerde uitgangspunten voor jacht en wildbeheer zal voor de standwildsoorten die niet voor consumptie geschikt zijn, kritisch worden beoordeeld in hoeverre het schadekarakter aanleiding geeft bejaging te blijven toestaan. Hierbij wordt slechts als relevant beschouwd, schade toegebracht aan:

- gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- de flora en fauna.

Van de niet voor consumptie geschikte standwildsoorten zijn de bunzing en de hermelijn soorten waarop de jacht tot nu toe is toegestaan in verband met de schade die deze dieren kunnen toebrengen aan de landbouw alsmede aan de fauna. De schade die deze soorten kunnen toebrengen aan de landbouw betreft hoofdzakelijk de pluimveehouderij. Omdat bedrijfsmatig gehouden pluimvee tegenwoordig in het algemeen in goed afgesloten ruimten is ondergebracht, kunnen bunzings en hermelijnen niet langer als een betekenende bedreiging voor deze bedrijfstak worden beschouwd.

Voor wat betreft de schade die de bunzing en de hermelijn door predatie toebrengen aan de fauna zijn er geen aanwijzingen dat deze een betekenend effect heeft op de prooidierpopulaties.

De bejaging van deze soorten vanuit het schademotief is daarom niet meer verdedigbaar. De bunzing en de hermelijn zullen daarom gelet op de hiervoor bedoelde uitgangspunten niet worden gehandhaafd als bejaagbare soorten.

Voor de grondgebruiker zullen buiten het kader van de jacht

mogelijkheden tot bestrijding op het eigen erf blijven bestaan.

Voor de Vlaamse gaai geldt dat de jacht is geopend ten behoeve van de bestrijding van schade in de landbouw. Gebleken is dat die schade in hoofdzaak is beperkt tot enkele plaatsen in het land waar plantsoen wordt gekweekt uit zaden. Voor de bescherming van deze teelten kan worden volstaan met een lokale bejaging. In verband hiermee zal de Vlaamse gaai weliswaar worden gehandhaafd als bejaagbare soort, doch zal de jacht nog slechts worden geopend op en nabij de percelen waar de betreffende teelten worden uitgeoefend.

De overige genoemde niet voor consumptie geschikte standwildsoorten hebben een leefwijze die algemeen en in het gehele land aanleiding kan geven tot ontoelaatbare schade aan een of meer van bovengenoemde belangen. Deze soorten zullen derhalve als bejaagbare soort worden gehandhaafd.

De bovengenoemde voor consumptie geschikte standwildsoorten zullen eveneens als algemeen bejaagbare soorten worden gehandhaafd.

Om overbejaging te voorkomen kan het wenselijk zijn aan de bejaging van bepaalde soorten voorwaarden te verbinden. Dit is met name het geval voor aantrekkelijke buitsoorten als het edelhert, het wilde zwijn en het ree. Bejaging van deze soorten is uitsluitend toegestaan op basis van een vergunning. Zoals nader aangegeven in paragraaf 8.2 zal een dergelijke vergunning in de toekomst nog slechts worden verleend op basis van een afschotplan voor een voldoende groot gebied.

Migrerende soorten

De migrerende vogelsoorten op de lijst hebben een leefgebied dat zich uitstrekt over een groot deel van West-Europa. Nederland maakt slechts een beperkt deel uit van dat leefgebied. Zoals ook uit bijlage 1 blijkt, is ons land voor de migrerende wildsoorten vooral van betekenis als overwinteringsgebied of als tijdelijke halteplaats op de vliegroute naar de overwinteringsgebieden of de broedgebieden. Door de leefwijze van deze vogels hebben de Nederlandse jachthouders in het algemeen slechts een beperkt zicht op de ontwikkeling van de stand van de betreffende soorten. Mede gezien de internationale verantwoordelijkheid die ons land als gastland heeft voor de bescherming van deze soorten dienen met betrekking tot de vraag of bejaging uit een oogpunt van instandhouding toelaatbaar is strengere maatstaven te worden gehanteerd dan voor de bejaging van standwildsoorten. Voor het gewicht dat aan de in de aanhef genoemde parameters voor populatieomvang en populatieontwikkeling wordt gegeven zal echter mede rekening

worden gehouden met de eventuele schade die door dieren van de betreffende soort kan worden toegebracht aan bovengenoemde belangen, e.e.a. voorzover althans verwacht mag worden dat door de bejaging een bijdrage geleverd kan worden aan de bescherming van die belangen.

Als niet-schadelijke migrerende soorten worden aangemerkt: de houtsnip, de watersnip, de goudplevier, de kuifeend, de wintertaling, de tafeleend, de toppereend, de pijlstaart, de slobeend en de krakeend.

Van de krakeend is de west-paleearctische populatie dermate klein dat bejaging de instandhouding in gevaar kan brengen. De krakeend zal daarom niet langer bejaagbaar worden gesteld.

Bij de goudplevier komen twee ondersoorten voor in Europa, een noordelijke en een zuidelijke vorm. De zuidelijke vorm gaat sterk in aantal achteruit door het verdwijnen van broedgebieden. In het najaar zijn beide vormen niet van elkaar te onderscheiden. Om te voorkomen dat bij de jacht op goudplevieren exemplaren van de zuidelijke vorm worden geschoten zal ook de goudplevier niet langer bejaagbaar worden gesteld.

Uit een oogpunt van instandhouding bestaat er geen aanleiding de bejaging van de overige niet-schadelijke migrerende vogelsoorten te doen staken. Gezien de bezwaren die op grond van ethische overwegingen tegen de jacht op deze soorten bestaan wil ik echter wel beperkingen stellen aan de handel in deze soorten. Overeenkomstig de bepalingen van de EG-Vogelrichtlijn dient handel in onderhavige soorten in beginsel te worden verboden. Artikel 60 van het voorstel tot wijziging van de Jachtwet (Tweede Kamer, vergaderjaar 1990-1991, 22201, nrs 1-2) voorziet in zo'n verbod. Teneinde terughoudendheid te bevorderen bij de bejaging zal ik geen gebruik maken van de mogelijkheid die dit artikel biedt om handel toe te staan in houtsnippen, watersnippen, kuifeenden, wintertalingen, tafeleenden, toppereenden, pijlstaarten en slobeenden, voorzover in Nederland door bejaging verkregen.

Als soorten die schade kunnen toebrengen aan bovengenoemde belangen worden aangemerkt: de rietgans, de kolgans, de grauwe gans en de smient. De wilde eend en de houtduif kunnen hier eveneens worden genoemd omdat die ook een zeker trekgedrag vertonen. Bejaging van deze soorten kan een bijdrage leveren aan de beperking van die schade. De omvang van de populatie, noch de ontwikkeling van de stand geven thans aanleiding om uit een oogpunt van instandhouding aan de bejaging beperkingen te stellen die afwijken van de huidige bepalingen.

Uitheimse soorten

Uit het beleidsuitgangspunt dat wild een natuurwaarde is vloeit logischerwijze voort, dat te bejagen soorten te beschouwen moeten zijn als behorend tot de natuurlijke inheemse fauna. Ten aanzien van exoten kan de wildstatus en de daarmee samenhangende wens tot bejaging bovendien leiden tot een ongewenste verspreiding.

Soorten die niet van nature in Nederland voorkomen zullen daarom niet als wild worden aangemerkt. Voor soorten die reeds geruime tijd deel uitmaken van de Nederlandse fauna en waarvan verspreiding minder bezwaarlijk is, zal echter een lichtere toets plaatsvinden.

Van de wildsoorten die op de huidige wildlijst voorkomen, kunnen het damhert, de moeflon en de verwilderde kat worden aangemerkt als soorten die niet van nature in ons land voorkomen en waarvan de verspreiding in het algemeen niet gewenst is. Deze drie soorten zullen gezien bovengenoemde overweging niet langer als wildsoort worden gehandhaafd.

Flora- en faunawet

Ik ben voornemens de soorten die bejaagbaar kunnen blijven in de Flora- en faunawet als wild aan te wijzen.

Uitgezonderd het grofwild, waarvoor een vergunningstelsel blijft gelden, zal op deze soorten in beginsel de jacht worden geopend.

De opening van de jacht zal worden geregeld bij ministeriële regeling. Op deze wijze zal op flexibele wijze kunnen worden ingespeeld op veranderingen die in het licht van de geformuleerde criteria eventueel aanleiding geven bejaging van een soort voor langere of kortere duur te doen staken.

Omdat het damhert, de moeflon en de verwilderde kat niet van nature in Nederland voorkomen zal worden voorgesteld deze soorten in het kader van de Flora- en faunawet niet aan te merken als te beschermen soorten. Jagers zullen in hun jachtveld dan ook zonder specifieke vergunning tot afschot kunnen overgaan.

Ik heb bovendien het voornemen om overeenkomstig de huidige regeling ex artikel 54 Jachtwet, in de Flora- en faunawet voorzieningen te treffen die het mij mogelijk maken ter bescherming van flora en fauna of ter voorkoming van schade aan andere belangen, de stand van bepaalde door mij aangewezen diersoorten of verwilderde dieren te beperken. Als zodanig zal ik in in ieder geval de moeflon en het damhert aanwijzen.

Het ligt in mijn voornemen de overige van de wildlijst af te voeren soorten onder de algemene beschermende werking van de Flora- en faunawet te brengen.

5 BELEID VOOR DE OPENINGSTIJDEN VAN DE JACHT

Bij de bepaling van de perioden waarin uitoefening van de jacht op de onderscheiden wildsoorten zal worden toegestaan, spelen de volgende factoren een rol.

Uit oogpunt van soortenbescherming:

- a. de broed-/zoogperiode
- b. wenselijkheid jachtdruk op bepaalde soorten te beperken
- c. bescherming van soorten die grote gelijkenis vertonen met een bejaagbare soort
- d. het belang van flora en fauna
- e. bepalingen in internationale overeenkomsten

In het belang van schadepreventie, schadebestrijding en jacht:

- f. het belang van de landbouw
- g. het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid
- h. de wensen van de jagers

Bij de huidige jachtdruk vormen de nu geldende openingstijden geen gevaar voor de instandhouding van het standwild of voor de populaties van soorten die slechts tijdelijk hier verblijven.

De openingstijden bieden voorts aan de jachthouders in het algemeen voldoende mogelijkheden om te kunnen jagen en daarmee ook aan hun verplichtingen te voldoen. Vanuit deze belangen is er daarom geen reden de huidige openingstijden te wijzigen. Een aanpassing van de openingstijden voor de jacht op vogels is echter wel noodzakelijk voor de afstemming met de EG-Vogelrichtlijn.

In de EG-Vogelrichtlijn worden in de Bijlage II limitatief de soorten genoemd waarop in de verschillende lidstaten mag worden gejaagd. De zwarte kraai, de kauw, de ekster en de Vlaamse gaai behoren niet tot deze lijst.

Bejaging van de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de Vlaamse gaai kan door de lidstaten slechts worden toegestaan op grond van het zogenaamde derogatie-artikel in de richtlijn. Op dit artikel zal een beroep worden gedaan om ter bescherming van de belangen genoemd onder de bovengenoemde punten d en f bejaging mogelijk te maken van genoemde soorten.

(In dit verband zij opgemerkt dat door de Europese Commissie in 1991 aan de Milieuraad is voorgesteld om de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de Vlaamse gaai te plaatsen op

bovengenoemde bijlage II, deel 2. Vooruitlopend hierop is reeds aan de Commissie verzocht deze soorten aan te wijzen als soorten waarop in Nederland mag worden gejaagd.)

Op grond van de EG-Vogelrichtlijn dienen de lidstaten er ook op toe te zien dat niet wordt gejaagd op vogels gedurende de broedperiode noch tijdens de trek naar hun nestplaatsen. In ons land is de jacht op de zwarte kraai, de ekster, de kauw en de houtduif het gehele jaar geopend; de jacht op de wilde eend en de Vlaamse gaai is geopend gedurende een periode die gedeeltelijk in het broedseizoen valt.

Op grond van het derogatie-artikel in de richtlijn zullen ter bescherming van eerdergenoemde belangen tevens mogelijkheden worden gecreëerd voor de bejaging van de zwarte kraai, de ekster, de kauw, de houtduif, de wilde eend en de Vlaamse gaai in het broedseizoen. Het voornemen bestaat om met betrekking tot de eerste vier soorten de jacht het gehele jaar te openen, de jacht op de wilde eend van 15 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend en de jacht op de Vlaamse gaai van 15 juli tot en met 30 april daaraanvolgend.

Zoals gesteld in hoofdstuk 4 zal bejaging van de Vlaamse gaai slechts worden toegestaan op plaatsen waar schade wordt toegebracht.

Ten behoeve van de bestrijding van schade door wilde eenden zal voor de plaatsen waar feitelijk schade wordt toegebracht opening van de jacht plaatsvinden op 1 juli.

De jacht op zoogdieren zal in beginsel niet worden geopend in de zoogperiode.

Ter bestrijding van schade kan van deze beleidslijn worden afgeweken. Een afwijking wordt met name wenselijk geacht voor de vos en het konijn. Deze soorten zullen het gehele jaar kunnen worden bejaagd.

Voor de bejaging van hazen binnen de zoogperiode zal zonodig vergunning worden verleend.

In het kader van het vergunningenbeleid zullen waar nodig eveneens afwijkende perioden worden bepaald voor het afschot van grofwild.

BELEID JACHT IN NATUURGEBIEDEN

In de huidige systematiek van de Jachtwet is het primair de verantwoordelijkheid van de jachthouders of en in hoeverre uitoefening van jacht op de bij hen in beheer zijnde gronden plaatsvindt. Deze vrijheid van de jachthouder zal bij het in de toekomst te voeren beleid zo min mogelijk worden aangetast. De noodzakelijke bescherming van natuurwaarden kan echter reden zijn om deze vrijheid van overheidswege te beperken. Met het oog op deze bescherming zullen daarom voor gebieden met natuurfuncties aan de uitoefening van jacht en wildbeheer voorwaarden kunnen worden gesteld. De mate waarin dat het geval is zal worden verkend volgens de systematiek voor de totstandkoming van de gebiedsgerichte natuurbeleidsdoelstellingen, neergelegd in het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996. Daarbij zal in beginsel een effectgerichte benadering worden gevolgd. Voor een aantal gebieden en situaties is die beleidsontwikkeling zodanig gevorderd dat nu reeds uitspraken over de wenselijkheid van jacht kunnen worden gedaan. Aan dit beleid zal op de navolgende wijze gestalte worden gegeven.

Effectgerichte benadering

De uitoefening van jacht en het plegen van wildbeheer kan effect hebben op de mogelijkheden tot behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurfuncties in een gebied. Negatieve aspecten kunnen zijn: verstoring van dieren, betreding van kwetsbare vegetaties, ingrepen in de biotoop en het onttrekken van dieren aan de populaties.

Verstoring van dieren is ongewenst in gebieden die op dat moment een belangrijke functie vervullen als broed-, rui-, foerageer- of rustgebied of als slaap- of hoogwatervluchtplaats voor populaties van die dieren. De mate waarin jacht verstoring geeft is afhankelijk van de jachtvorm en de intensiteit. Ook de aard en de omvang van het gebied spelen hierbij een rol.

Betreding kan ongewenst zijn in gebieden waarin het beheer gericht is op het behoud, het herstel of de ontwikkeling van kwetsbare vegetaties. Dit geldt eveneens voor ingrepen in de biotoop zoals zaaien, planten, bijvoederen en graven. Voorts kan het onttrekken van biomassa aan de levensgemeenschap als een negatief effect worden beschouwd in gebieden waarin gestreefd wordt naar een zo hoog mogelijk niveau van zelfregulatie.

Om te voorkomen dat activiteiten in het kader van jacht en wildbeheer afbreuk doen aan de natuurfunctie van natuurgebieden zullen - onverlet de hierna te noemen bijzondere situaties - aan de uitoefening van de jacht in natuurgebieden waarvan het beheer bij de overheid berust, in

het algemeen voorwaarden kunnen worden gesteld. De jachthouders zullen in verband hiermee in een wildbeheerplan inzichtelijk moeten maken dat jacht en wildbeheeractiviteiten geen belemmering vormen voor het realiseren van de beheerdoelstelling van het betreffende terrein.

Bijzondere gebieden

Binnen het totaal van gebieden met een natuurfunctie worden enkele categorieën van gebieden onderscheiden waarin jacht in principe als onverenigbaar wordt beschouwd met de doelstellingen van het algemene natuurbeleid en met reeds geformuleerde natuurbeleidsdoelstellingen.

Het gaat hier om de navolgende gebieden.

a. Grootschalige gebieden

In een aantal grootschalige gebieden zal jachttuitoefening onverenigbaar zijn met de natuurfunctie. Dit geldt in zijn algemeenheid voor grootschalige natuurgebieden waarin het beheer gericht is op de ontwikkeling van een zo hoog mogelijk niveau van zelfregulatie en in situaties van grote gevoeligheid voor betreding en verstoring.

Dit geldt momenteel voor de Oostvaardersplassen, het Lauwersmeer, het Markiezaat, de Krammer-Volkerak, het Verdronken land van Saeftinghe, het Fochteloërveen, het Korenburgerveen, de Engbertsdijksvenen, de Maria- en Deurnese Peel, de Groote Peel en het Bargerveen. In het kader van de uitwerking van het Natuurbeleidsplan zal deze lijst kunnen worden uitgebreid met andere gebieden. Voor het realiseren van bepaalde natuurbeleidsdoelstellingen of voor het beperken van wildschade zal jachttuitoefening in deze natuurterreinen kunnen worden toegestaan indien daarvoor geen ander bevredigend middel bestaat.

b. Natuurbeschermingswetgebieden

In gebieden die zijn of worden aangewezen als natuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet is voor het uitoefenen van jacht een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet nodig. In beginsel zal een vergunning om te jagen slechts worden verleend voor zover jacht noodzakelijk is voor het natuurbeheer of om wildschade te voorkomen. In bepaalde gevallen zal echter een vergunning met ruimere strekking kunnen worden verkregen. Dit is met name het geval indien de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet door de uitoefening van de jacht zullen worden aangetast. Om dit te kunnen beoordelen zullen de jachthouders bij de vergunningaanvraag een wildbeheerplan moeten overleggen waarin hieromtrent waarborgen worden gegeven.

c. Grote wateren

Een bijzondere categorie natuurgebieden zijn de grote

wateren, waartoe onder meer worden gerekend de Waddenzee, het IJsselmeer, de grote rivieren, de Oosterschelde en de Westerschelde. Deze gebieden zijn van bijzondere betekenis als rust- en foerageergebied voor watervogels waaronder een aantal trekkende soorten. De uitoefening van de jacht in deze gebieden kan afbreuk doen aan deze functie. Dit geldt eens te meer waar op grond van de huidige regeling voor de waterwildjacht, zelfstandige bejaging mogelijk is van 1 ha grote percelen water die deel uitmaken van een groter complex. In het licht van de verantwoordelijkheid die ons land gezien zijn ligging heeft voor de instandhouding van migrerende watervogels, zal in het kader van het project Wetlands en watervogels uit het Natuurbeleidsplan, worden bezien in hoeverre jachtuitoefening in deze gebieden kan worden toegestaan. In dit kader zal ook worden bezien of de 1 ha regeling wel kan worden gehandhaafd.

Jachtuitoefening is momenteel uitgesloten in sommige grote wateren, met name de Waddenzee en de Oosterschelde. Jachtuitoefening in de andere grote wateren zal vooralsnog kunnen blijven plaatsvinden, voor zover niet reeds is voorzien in een beëindiging, hetgeen onder meer het geval is voor de Westerschelde.

Het merendeel van de hiervoor bedoelde gebieden waarvoor beperkingen ten aanzien van de jacht (zullen) gelden, zal zijn gelegen in de ecologische hoofdstructuur van het Natuurbeleidsplan. Ligging van een gebied in de ecologische hoofdstructuur als zodanig betekent echter niet dat er beperkingen gesteld zullen worden.

Exploitatie van nationale parken is op grond van de richtlijnen van de IUCN in beginsel uitgesloten. In het kader van een door de overlegorganen op te stellen faunabeheerplan als onderdeel van het beheer- en inrichtingsplan voor het Nationale Park zal in concrete situaties worden bezien in hoeverre jacht kan worden toegelaten.

Effectuering van het beleid kan plaatsvinden met de instrumenten die in par. 2.7 zijn genoemd.

7

BELEID INZAKE DE JACHTMIDDELEN

In bijlage 5 zijn de jachtmiddelen genoemd die momenteel zijn toegelaten voor de jacht.

Bij de aanwijzing van de geoorloofde middelen zal worden uitgegaan van de volgende criteria:

1. de selectiviteit

Geen middelen zullen worden toegestaan die leiden tot niet toegelaten of niet door de gebruiker beoogde vangsten;

2. de vangstcapaciteit

Met het oog op de instandhouding van de bejaagbare populaties worden geen middelen toegestaan die tot een onverantwoord grote vangst kunnen leiden;

3. het dierenwelzijn

De gebruikte middelen en methoden dienen te zijn gericht op een snelle dood en minimale stress;

4. het milieu

De gebruikte middelen dienen niet milieubelastend te zijn.

Van de huidige toegelaten middelen voldoen de toegelaten loodhagelpatronen voor jachtgeweren niet aan de criteria onder punt 1, 3 en 4.

De eendenkooi voldoet niet aan het criterium onder punt 2. De overige toegelaten middelen voldoen aan alle criteria.

Voor wat betreft de eisen die ingevolge internationale overeenkomsten moeten worden gesteld, geldt dat zowel de eendenkooi als het toegelaten gebruik van de kastval voor de vangst van vogels, niet in overeenstemming zijn met de Conventie van Parijs en de EG-Vogelrichtlijn.

Bij de in par. 2.10 bedoelde wijziging van de Jachtwet zullen de bepalingen voor het gebruik van de kastval volgens de eisen van genoemde overeenkomsten worden gewijzigd.

Voor het gebruik van hagelgeweren en van de eendenkooi geldt het volgende beleid.

Loodhagel

In de Beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij van 20 maart 1978 (Stcrt 1978, no 59), die betrekking heeft op de bij de jacht toegelaten geweren en munitie, worden ten aanzien van de toegelaten hagelpatronen uitsluitend voorschriften gegeven voor het kaliber en de korrelgrootte, niet voor de samenstelling van de hagel.

Hagelkorrels in jachtpatronen bestaan grotendeels uit lood. Bij de uitoefening van de jacht in ons land wordt jaarlijks ca 200 ton metallisch lood in het milieu gebracht. Loodhagel vormt hiermee een substantieel deel van de totale loodbelasting van de Nederlandse bodem. Lood is een milieugevaarlijke stof die in hoge concentraties nadelige effecten kan veroorzaken bij mens, plant, dier en micro-organismen. Accumulatie van lood in de bodem kan er toe leiden dat deze minder geschikt wordt voor bepaalde functies, waaronder de produktie van voedsel. Loodvergiftiging door opname van loodhagelkorrels kan voorts een belangrijke sterftedoorloper zijn voor watervogels. De korrels worden opgenomen bij het foerageren of bij het opnemen van steentjes e.d. die een aantal soorten nodig heeft als hulpmiddel bij de vertering in de maag. Als zodanig is (lood)hagel een aselektief middel. Om redenen van natuurbehoud, milieuhygiëne en dierenwelzijn is het gezien bovenstaande gewenst dat de depositie van loodhagel door de jacht wordt teruggedrongen.

In zijn advies van 24 augustus 1990 heeft de Jachtraad geadviseerd zo spoedig mogelijk verantwoorde alternatieven voor het gebruik van loodhagel verplicht te stellen.

Een veilig en in jachttechnisch opzicht geschikt alternatief waaraan niet de bovengenoemde bezwaren kleven, is thans beschikbaar in de vorm van ijzerhagel en hagel van wolfram. Mede gelet op de internationale verantwoordelijkheid die ons land heeft voor de instandhouding van de west-palearctische watervogelpopulaties, dient aantasting van het leefgebied van deze populaties te worden voorkomen. Gezien de effecten van loodhagel is het gebruik van loodhagelpatronen bij de jacht niet langer verdedigbaar, nu er geschikte alternatieven bestaan. Daarom is besloten het gebruik van loodhagel bij de jacht na 1 februari 1993 niet langer toe te staan. De bovengenoemde beschikking is inmiddels in deze zin gewijzigd.

Eendenkooien

De eendenkooi is een inrichting die van oudsher bestemd is voor de commerciële vangst van eenden. Op grond van het huidige beleid is de vangst toegestaan van wilde eenden, slobbeenden, smienten, wintertalingen en pijlstaarten. Eendenkooien zijn door hun aard en inrichting tevens belangrijke rust- en broedgebieden voor een groot aantal vogelsoorten. Die rust is bij de meeste kooien gewaarborgd door een afpalingskring waarbinnen beperkingen gelden voor versturende activiteiten. Vanwege hun natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde is een groot aantal kooien in de loop der tijden in beheer gekomen bij natuurbeschermingsorganisaties. Er zijn thans 118 kooien geregistreerd. Registratie dient steeds na vijf jaar opnieuw te worden aangevraagd. Op grond

van de bepalingen in de Jachtwet kunnen geen nieuwe kooien geregistreerd worden. Herregistratie wordt geweigerd indien de kooi niet meer in vangerede staat verkeert. De meeste kooien worden niet meer voor de commerciële vangst benut, maar instandgehouden ten behoeve van onderzoek, educatie of om hun cultuurhistorische waarde.

Het aantal in eendenkooien gevangen eenden omvat ca 10 % van de totale vangst van eenden in ons land. Mede op grond van de populatieontwikkeling van de eendesoorten kan worden gesteld dat de stand van de gevangen soorten geen nadelig effect ondervindt van de exploitatie van de eendenkooien.

Nederland heeft zich als een van de partijen bij de Conventie van Parijs en de EG-Vogelrichtlijn verbonden het gebruik van middelen gericht op de massale vangst van vogels te verbieden. Hoewel de eendenkooi geschikt is voor het vangen van grote aantallen vogels, kan het huidige gebruik niet als strijdig met de intentie van bovengenoemde overeenkomsten worden beschouwd en bieden de wettelijke bepalingen ten aanzien van de eendenkooien de garantie voor een blijvend verantwoord gebruik. Mede omdat de instandhouding van vele van de kooien en daarmee het behoud van de natuurfunctie, nauw verbonden is met de mogelijkheid eenden te kunnen vangen, wordt handhaving van de eendenkooi als geoorloofd jachtmiddel aanvaardbaar geacht. Als zodanig is het toestaan van het gebruik van eendenkooien ook in overeenstemming met artikel 9 van de EG-Vogelrichtlijn.

8 BELEID VOOR HET WILDBEHEER

8.1 Algemeen

Wildbeheer omvat de zorg voor zowel behoud van een redelijke wildstand als het voorkomen van belangrijke wildschade. Hoewel de verantwoordelijkheid voor het praktische wildbeheer in eerste instantie bij de jachthouder ligt, is de overheid daar op verschillende manieren direct bij betrokken. Te denken valt in dit verband aan de vergunningverlening in het kader van het grofwildbeheer en de schadebestrijding.

Het beleid zal primair gericht zijn op verhoging van de kwaliteit en de inzichtelijkheid van het door de jachthouders gevoerde wildbeheer. Het accent ligt daarbij op het stimuleren van een planmatig en gecoördineerd beheer op populatieniveau. Bij deze kwaliteitsverhoging past een verdere verzelfstandiging van het wildbeheer. Om de slagvaardigheid van de jachthouder te vergroten zal de rol van de overheid waar mogelijk en verantwoord worden beperkt.

In het te voeren beleid krijgen de navolgende aspecten bijzondere aandacht.

8.2 Schaalvergroting

a. Coördinatie van het beheer

Om te bereiken dat de in het kader van het soortenbeleid nagestreefde duurzame ecosystemen ontstaan is het van belang dat de individuen van een soort deel uitmaken van een levensvatbare populatie. Voor een optimale afstemming van de belangen van natuur, landbouw en jacht, is het voorts gewenst dat het wildbeheer op een planmatige en gecoördineerde wijze plaatsvindt. Het beheer van de wildpopulaties zal daarom op een voldoende grote schaal moeten plaatsvinden.

Gezien de omvang van het leefgebied van vele wildsoorten, zoals grofwild en ganzen en gelet op de versnippering van de jachtvelden, is samenwerking tussen jachthouders noodzakelijk om op populatieniveau beheer te kunnen voeren. Op een groot aantal plaatsen voeren jachthouders inmiddels een gemeenschappelijk beheer in wildbeheereenheden. Om de gewenste coördinatie van het wildbeheer verder te verbeteren zal de totstandkoming van wildbeheereenheden worden gestimuleerd, onder meer door voorlichting en educatie.

Voor de grofwildsoorten ree, edelhert en wild zwijn wordt op basis van de waarden voor het minimum aantal dieren waaruit

een in genetisch en sociaal opzicht volwaardige populatie moet bestaan en het maximaal aantal dieren dat met het oog op het voedselaanbod in een gebied kan leven, een leefgebied van tenminste 5000 ha noodzakelijk geacht.

De jachthouders zullen bij het beheer van deze wildsoorten moeten uitgaan van deze minimumwaarde. In verband hiermee zullen aanvragen voor een vergunning voor het afschot van genoemde soorten vergezeld moeten gaan van een beheerplan dat betrekking heeft op een leefgebied dat tenminste 5000 ha groot is.

Aanvragen die betrekking hebben op een kleiner jachtveld zullen slechts in behandeling kunnen worden genomen indien aansluiting bij andere jachtvelden om topografische redenen niet mogelijk is, e.e.a. zal van geval tot geval worden beoordeeld. Indien daarvoor uit een oogpunt van schadebestrijding aanleiding bestaat, kan eveneens worden afgeweken van de genoemde oppervlakte-eisen in situaties waarin de eventueel vereiste samenwerking met andere jachthouders door overmacht niet tot stand kan komen. Deze beleidslijn treedt per 1 januari 1993 in werking.

b. Ingerasterde populaties

Voor dieren die in volledige vrijheid leven zal de vereiste populatie-omvang veelal geen probleem zijn door de mogelijkheid van genetische uitwisseling tussen individuen uit verschillende gebieden. Anders ligt dat ten aanzien van dieren waarvan de bewegingsvrijheid wordt belemmerd door de aanwezigheid van een omheining. Die situatie doet zich bij wildsoorten onder meer voor in faisanterieën en in hertenkampen. Grotere ingerasterde terreinen, tot een oppervlakte van enkele duizenden hectaren komen echter ook voor, met name op de Veluwe. Deze rasters zijn vaak aangelegd met de bedoeling grofwild om uiteenlopende redenen tegen te houden.

In het kader van het beleid voor jacht en wildbeheer zullen dieren die behoren tot een als wild aangewezen soort in beginsel slechts als wild kunnen worden aangemerkt indien die dieren in volledige vrijheid leven. Een uitzondering zal slechts kunnen worden gemaakt voor terreinen met een zodanige omvang dat een volwaardige populatie van de betreffende soort zich hierbinnen op een natuurlijke wijze duurzaam instand kan houden. Ik ben voornemens om in het kader van de Flora- en faunawet voor edelherten, reeën en wilde zwijnen uit te gaan van een minimumoppervlakte van 5000 ha. Edelherten, wilde zwijnen en reeën die leven in een afgesloten terrein dat kleiner is dan 5000 ha zullen in beginsel worden aangemerkt als gehouden dieren en volgens de daarvoor geldende wettelijke bepalingen moeten worden beheerd.

c. Notitie grofwildbeheer Veluwe

In 1988 is door het ministerie de notitie "Grofwildvisie Veluwe" aan een aantal betrokken organisaties voor commentaar voorgelegd. De notitie had slechts betrekking op het beheer van de edelherten, wilde zwijnen, damherten en moeflons op de Veluwe. De reacties op deze notitie hebben aanleiding gegeven tot een nadere bezinning op het landelijk te voeren beleid voor het grofwild, met inbegrip van het reewild.

Na vaststelling van de nota Jacht en Wildbeheer zal de "Grofwildvisie Veluwe" in het licht van deze nota worden aangepast en worden uitgebracht als notitie Grofwildbeheer Veluwe. Deze notitie kan alsdan worden beschouwd als een op de Veluwe toegesneden uitwerking van het algemene grofwildbeleid, waarin concreet is aangegeven welke maatregelen in het licht van de gesignaleerde plaatselijke knelpunten genomen zullen worden om het algemene beleid gestalte te geven.

8.3

De verspreiding van wild

a. Algemeen

De verspreiding van wild is zowel door spontane ontwikkelingen als door gerichte ingrepen van de mens aan veranderingen onderhevig. Zo hebben soorten als vos en ree hun areaal in de laatste tientallen jaren aanmerkelijk weten uit te breiden. De wenselijkheid van dergelijke ontwikkelingen wordt in belangrijke mate bepaald door de schade, die de betrokken soort kan toebrengen aan:

- gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- de flora en fauna.

Op dit punt bestaat er in beginsel geen aanleiding tot een actief overheidsbeleid. Primair verantwoordelijk voor een redelijke wildstand is de individuele jachthouder, die binnen de wettelijke kaders al dan niet tot gerichte bejaging kan overgaan. Slechts waar bovenregionale problemen aan de orde zijn ligt een interventie van rijkswege voor de hand.

Uitzonderingen op deze terughoudende opstelling vormen het beleid ten aanzien van grofwild en het beleid ten aanzien van het uitzetten van wild. In het onderstaande worden deze onderwerpen toegelicht.

b. Grofwild

Met betrekking tot de vraag in hoeverre in ons land ruimte kan worden gelaten voor grofwild, gelden de volgende

criteria.

1. De mogelijkheden die een terrein biedt voor de blijvende vestiging van een volwaardige populatie.
2. De mogelijkheden om belangrijke schade aan gewassen en bossen, aan de verkeersveiligheid of aan andere belangen te voorkomen.
3. De effecten voor natuur en landschap.
4. De bestaande situatie.

Op grond van deze criteria wordt t.a.v. de verspreiding het volgende beleid gevoerd.

Edelhert

In het wild levende edelherten komen alleen op de Veluwe voor. De ruimte voor uitbreiding van het leefgebied buiten de Veluwe wordt enerzijds bepaald door de beperkingen die inrichting en bestemming vormen voor de duurzame instandhouding van een volwaardige populatie edelherten en anderzijds door de schade die een vrijlevende populatie buiten de Veluwe kan toebrengen aan de landbouw, bosbouw en de verkeersveiligheid.

De introductie van edelherten in niet omheinde terreinen buiten de Veluwe zal dan ook slechts kunnen worden toegestaan indien voldoende waarborgen bestaan dat een volwaardige populatie zich zelfstandig kan handhaven en schade tot een aanvaardbaar niveau beperkt zal blijven.

Voor de vrije wildbaan van de Veluwe wordt bij de huidige voedselsituatie in de vijf leefgebieden een voorjaarsstand van ca 800 edelherten toelaatbaar geacht.

Bij een vergroting van het benutbare leefgebied of bij een verbetering van de voedselsituatie zou in de toekomst ruimte kunnen ontstaan voor een groter aantal dieren.

Wild zwijn

Het wilde zwijn kan, gezien de schade die het kan toebrengen aan de landbouw en de veehouderij, slechts worden gedoogd in terreinen die deugdelijk zijn afgerasterd of waar anderszins is gewaarborgd dat geen verspreiding in de vrije natuur plaats vindt. Binnen de reguliere leefgebieden van de Veluwe en in het Meinweggebied bestaan hieromtrent voldoende garanties.

In de vrije wildbaan van de Veluwe wordt binnen de bestaande leefgebieden een voorjaarsstand van ca 600 wilde zwijnen toelaatbaar geacht. De draagkracht van het Nederlandse deel van het Nationaal Park De Meinweg is thans zodanig dat ruimte aanwezig is voor een voorjaarsstand van ca 50 dieren.

Buiten de Veluwe en het Meinweggebied kunnen in de vrije

natuur levende wilde zwijnen niet worden getolereerd. De introductie van wilde zwijnen in afgerasterde terreinen die zijn gelegen buiten deze gebieden is echter mogelijk, mits het betreffende terrein voldoet aan de hiervoor genoemde oppervlakte-eisen.

Afschotvergunningen ex artikel 53 Jachtwet voor wilde zwijnen in gebieden waar een zogenaamde nul-stand geldt, zullen slechts worden verleend indien sprake is van een planmatige en gecoördineerde wildschadebestrijding. Indien die ter plaatse niet bestaat, of onvoldoende inspanningen worden geleverd om de vereiste nul-stand te bereiken, zal conform de regeling ex art. 54 van de Jachtwet aan daartoe door de Minister aangewezen personen een afschotvergunning worden verleend.

Mede om te voorkomen dat problemen ontstaan door gedomesticeerde wilde zwijnen die in de vrijheid **geraken** zullen omtrent het houden van wilde zwijnen **nadere regels** worden gesteld.

Ree

Het ree komt vrijwel overal in Nederland voor. In het huidige verspreidingsgebied leveren de dieren geen overwegende problemen op. Tegen uitbreiding van het leefgebied bestaat in beginsel geen bezwaar.

De stand in de huidige leefgebieden is in het algemeen in overeenstemming met de draagkracht van de gebieden en met hetgeen uit schadeoogpunt als toelaatbaar kan worden beschouwd.

Damherten en moeflons

Zoals aangegeven in hoofdstuk 4 is de verspreiding van de moeflon en het damhert in de vrije natuur gezien het niet-inheemse karakter van deze diersoorten in het algemeen niet gewenst. De bestaande populaties zullen evenwel kunnen worden gehandhaafd zolang zich geen nadelige effecten voordoen voor inheemse planten en dieren en waarborgen bestaan tegen verdere verspreiding. Er zal geen vergunning worden verleend voor het uitzetten van damherten ten behoeve van bloedverversing.

In de Flora- en faunawet zullen exemplaren die leven binnen rasters onder de categorie gehouden dieren vallen en als zodanig kunnen worden beheerd. In het wild levende damherten en moeflons zullen in het kader van de Flora- en faunawet geen bescherming genieten.

c. Uitzetten van wild

Het uitzetten van wild is in het kader van de Jachtwet verboden. Vergunningen voor het geregeld uitzetten van wild zijn de laatste jaren uitsluitend verleend voor fazanten. In

1986 is echter in beginsel besloten hiervoor geen vergunning meer te verlenen na 1991. De overgangperiode was bedoeld om jachthouders de gelegenheid te geven de nodige biotoopverbeterende maatregelen te treffen opdat op een natuurlijke wijze een redelijke najaarsstand zou kunnen ontstaan. Zoals destijds is bepaald zal worden geëvalueerd in hoeverre de betrokken jachthouders de overgangperiode hebben benut.

Voor de toekomst zal ten aanzien van het verlenen van vergunningen voor het uitzetten van wild in het algemeen een terughoudend beleid worden gevoerd. Dit betekent dat vergunningen in beginsel nog slechts zullen worden verleend ten aanzien van jachtvelden waar de betreffende wildsoort nog recent voorkwam, waar deze door oorzaken die gelegen zijn buiten de verantwoordelijkheid van de jachthouder is verdwenen, waar het leefgebied inmiddels weer geschikt is geworden voor de betreffende soort en waar de soort zich bovendien niet op spontane wijze opnieuw kan vestigen.

8.4 Kwaliteit gebiedsgericht beheer

a. verbetering van de leefomstandigheden van het wild

Een structurele verbetering van de wildstand vergt in vele jachtvelden een aanpassing van inrichting en gebruik van het terrein. Jachthouders kunnen hierbij in overleg en samenwerking met de grondgebruikers een belangrijke rol spelen. Zij zullen dan ook worden gestimuleerd initiatieven daartoe te nemen. Aan dit beleidsdoel zal nader uitwerking worden gegeven in het project Ecologische kwaliteitsverbetering jachtgebieden en viswatenen uit het Natuurbeleidsplan.

Concrete aanknopingspunten voor initiatieven bieden thans onder meer het Herstelplan leefgebieden patrijs, de notitie Grofwildbeheer Veluwe en de nota Ruimte voor ganzen. Voor eerstgenoemd plan, dat gericht is op de verbetering van de ecologische kwaliteit van akkerbouwgebieden, is voor een periode van vijf jaar een bedrag van ca 2,5 miljoen gulden beschikbaar gesteld.

In het kader van het grofwildbeheer op de Veluwe hebben het ministerie en het Jachtfonds ten behoeve van de verbetering van de leefgebieden voor de periode 1991-1996 een overeenkomstig bedrag gereserveerd.

b. Het verstrekken van voer aan het wild

In het kader van het grofwildbeheer wordt door vele jachthouders om uiteenlopende redenen los voer aan het wild verstrekt. In sommige gevallen wordt met het voeren beoogd een hoge wildstand te handhaven of te verkrijgen. In andere

situaties wordt voer verstrekt om het wild af te houden van schadegevoelige gewassen. Ook vergemakkelijking van het afschot kan een motief zijn.

Met name bij grofwild is een aantal negatieve effecten van bijvoeren bekend. Wilde zwijnen worden bijvoorbeeld eerder geslachtsrijp, waardoor populaties in korte tijd snel kunnen groeien en bovendien een onnatuurlijke samenstelling krijgen. Voeren leidt er voorts toe dat het gehele jaar hoge concentraties van dieren voorkomen. Het voeren van edelherten vergroot bovendien de kans op schilshade. Het verstrekken van voer aan grofwild dat gelet op de criteria genoemd in par. 8.2 de status van wild heeft, wordt dan ook in beginsel slechts aanvaardbaar geacht voorzover noodzakelijk om belangrijke schade te voorkomen of om het noodzakelijke afschot te kunnen realiseren. In extreem voedselarme jaren of bij langdurige sneeuwbedekking zou ter instandhouding van een redelijke stand van deze beleidslijn kunnen worden afgeweken.

Ten aanzien van dieren die leven binnen rasters en niet kunnen worden aangemerkt als wild gelden op het punt van voeren de bepalingen voor gehouden dieren.

Niet alleen ten aanzien van grofwild maar ook ten aanzien van waterwild is sprake van voeren. Deze praktijk vindt in ons land uitsluitend plaats om eenden naar het eigen jachtveld te lokken teneinde het jachttableau te vergroten. Om te voorkomen dat door deze wijze van jachthoofdoefening excessen plaatsvinden zal een verbod worden gesteld op het uitoefenen van de jacht op waterwild in de nabijheid van voerplaatsen.

8.5 Relatie afschot en wildstand

a. Afschotregistratie

Voor het bepalen van een verantwoorde omvang van het afschot zijn naast gegevens uit nationale en internationale wildstandinventarisaties ook gegevens nodig over het afschot. Deze gegevens worden sedert een aantal jaren verkregen op basis van de vrijwillige opgave door een representatief aantal jachthouders. In toenemende mate komen daarbij gegevens beschikbaar van wildbeheereenheden, hetgeen de betrouwbaarheid van de cijfers waarschijnlijk verder zal doen toenemen. Er wordt naar gestreefd, de afschotcijfers vanaf 1992 te laten verzamelen door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging. Verwerking zal plaatsvinden bij het Biogeografisch Informatie Centrum van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, dat is ondergebracht bij het Informatie- en Kenniscentrum van de directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna (IKC-NBLF).

b. Bag-limits

In situaties waarbij de kans bestaat dat ongewenst grote aantallen dieren door jacht uit een populatie worden onttrokken is het denkbaar een bag-limit, d.w.z. een maximaal aantal te schieten dieren per jager per dag, voor een of meer wildsoorten vast te stellen. In de Verenigde Staten, waar velen jacht uitoefenen in gemeenschappelijke terreinen, zijn dergelijke bag-limits bepaald voor enkele migrerende vogelsoorten.

Gelet op het beperkte aantal jagers in Nederland en het systeem van individuele jachtvelden is de jachtdruk op de verschillende soorten in ons land redelijk constant en is daarom de kans op ontoelaatbare overschrijdingen van het toelaatbare afschot niet groot. Mocht echter blijken dat de afschotcijfers in het licht van de ontwikkeling van de stand tot een onaanvaardbaar niveau toenemen dan zullen op effectieve wijze restricties kunnen worden vastgesteld door het bijstellen van de openingstijden. Het invoeren van een bag-limit geniet, gezien de controleproblemen die zo'n systeem meebrengt, geen voorkeur.

c. Merkenregeling

Dood grofwild mag ingevolge de Jachtwet niet worden vervoerd zonder voorzien te zijn van een door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verstrekt wildmerk. De merkenregeling is destijds ingevoerd om ten behoeve van de bescherming van de grofwildstand en de bescherming van de belangen van de jachthouders een betere bestrijding van stroperij mogelijk te maken.

Op grond van de regeling is een wildmerk vereist voor het vervoer van dode exemplaren behorende tot de grofwildsoorten, ongeacht hun herkomst. In de praktijk

worden merken verstrekt voor het vervoer van met vergunning van het ministerie afgeschoten dieren, voor het vervoer van doodgereden of verdronken grofwild, voor grofwild dat heeft geleefd in gedomesticeerde omstandigheden en voor het vervoer van geïmporteerde dieren. In totaal worden jaarlijks ca 20.000 merken verstrekt.

Nu grofwild vrijwel overal in ons land in optimale dichtheid voorkomt vormt stroperij niet langer een bedreiging voor de instandhouding van de landelijke populatie. Voorts bestaat niet de indruk dat personen die willen handelen in strijd met de bepalingen van de Jachtwet zich door de merkenregeling daarvan laten weerhouden.

Gezien de beperkt geachte bijdrage die de merkenregeling biedt voor het bereiken van eerdergenoemd doel is handhaving van de regeling in het licht van de kosten die de uitvoering ervan met zich mee brengt niet langer gerechtvaardigd. De merkenregeling zal daarom per 1-1-1993 worden afgeschaft, zodat voor het vervoer van grofwild na deze datum niet langer een wildmerk zal zijn vereist. Het aanbrengen van zgn S-merken op valwild door de Algemene Inspectiedienst zal zo mogelijk reeds voor deze datum worden gestaakt.

8.6 Naleving en handhaving

In het kader van de prioriteitsstelling bij zowel de politie als de Algemene Inspectiedienst van mijn ministerie kan het toezicht op de naleving van de Jachtwet in de toekomst onder druk komen te staan. In het licht hiervan is de totstandkoming van wildbeheereenheden een positieve ontwikkeling. Deze samenwerkingsverbanden bieden immers door hun grotere organisatorische en financiële basis betere mogelijkheden voor de jachthouders om zelf zorg te dragen voor toezicht op de naleving. Mede omdat dit toezicht ook betekenis kan hebben voor de bescherming van andere natuurwaarden dan het wild, zal ik de oprichting en het goede functioneren van wildbeheereenheden blijven ondersteunen.

Van belang in dit verband is ook het initiatief dat de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) onlangs heeft genomen tot een onderzoek naar de mogelijkheden van een wettelijk tuchtrechtstelsel. Daarmee wordt beoogd handelingen die in jachtwettelijk opzicht strafbaar zijn of onwettelijk handelen, d.w.z. het plegen van handelingen die in strijd zijn met ongeschreven gedragsregels voor jagers, tuchtrechtelijk te kunnen bestraffen en eventueel tot het intrekken of niet verlenen van een jachtakte te adviseren. Ik sta in beginsel positief tegenover dit initiatief. Ik ben er echter nog niet geheel van overtuigd dat zo'n wettelijk tuchtrechtstelsel noodzakelijk is. Een nadere onderbouwing van de zijde van de KNJV acht ik daarom gewenst.

BIJLAGE 1

OMVANG POPULATIES EN AFSCHOTCIJFERS

A. STANDWILD

SOORT	STAND 1)		JAARLIJKS AFSCHOT 2)
	voorjaar	najaar	
edelhert	900		400
ree	25.000		8.000
wild zwijn	750		1.300
damhert	100		
moeflon	0		
haas			200.000
konijn			300.000
fazant			250.000
patrijs	60.000		10.000
meerkoet		250.000	40.000
vos			8.000
bunzing			
hermelijn			
houtduif	1.300.000	3.500.000	350.000
zwarte kraai			180.000
ekster	180.000		130.000
vlaamse gaai	90.000		27.000
kauw	180.000	> 500.000	50.000
wilde eend	600.000		500.000

1) Aantal exemplaren.

Bronnen: SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse vogels.
SOVON, Arnhem.

De cijfers voor het grofwild betreffen uitsluitend dieren in de vrije wildbaan.

De stand van edelhert, wild zwijn en ree wordt bepaald op basis van tellingen door jachthouders.

2) Aantal jaarlijks geschoten dieren.

Bron: Jachtveldenquete van het Ministerie van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij.

B. MIGRERENDE VOGELSOORTEN

SOORT	BROEDVOGEL- STAND (paren)	WESTPALEARC- TISCHE POP.1)	DOORTREKKEND/ PLEISTEREND 2)	JAARLIJKS AFSCHOT
rietgans	0	600.000	50.000- 100.000	7.000
kolgans	0	750.000	400.000	35.000
grauwe gans	enkele 100den	275.000	50.000- 80.000	5.000
houtsnip	3- 4.000	15-30 milj	>500.000	20.000
watersnip	4- 5.000	15-30 milj	2 milj	13.000
goudplevier	0	1,2 milj	>400.000	1.500
smient	0	1,3 milj	400.000	27.500
kuifeend	7500-11000	1,3 milj	?	15.000
wintertaling	3500- 5000	1,4 milj	?	15.000
tafeleend	1600- 2300	1,6 milj	?	8.000
toppereend	0	200.000	30.000- 160.000	1.500
pijlstaart	50-150	1,4 milj	?	1.500
slobeend	10000-14000	400.000	?	7.000
krakeend	1600-2400	87.000	?	1.700

- 1) Het betreft hier schattingen van de midwinterpopulatie in zowel de Noordwest-europese regio als de Zwarte Zee - Middellandse Zee regio
- 2) Getracht is aan te geven hoe groot de groep potentieel in Nederland bejaagbare dieren is.

Bronnen: broedvogelstand: SOVON, Arnhem.
doortrekkend/pleisterend: SOVON, Arnhem
west-palearctisch: IWRB
afschotcijfers: Jachtveldenquete

BIJLAGE 2

SOORTEN DIE IN DE JACHTWET ZIJN AANGEWEZEN ALS WILD

- a. grofwild: edelherten, reeën, damherten, moeflons en wilde zwijnen;
- b. kleinwild: hazen, fazanten, korhoenders, patrijzen en houtsnippen;
- c. waterwild: alle soorten ganzen en eenden, goudplevieren, watersnippen, poelsnippen, bokjes en meerkoeten;
- d. overig wild: houtduiven, zwarte en bonte kraaien, roeken, kauwen, vlaamse gaaien, eksters, konijnen, vossen, wilde katten, verwilderde katten, bunzings, hermelijnen, wezels, eekhoorns, boom- en steenmarters, dassen, otters en zeehonden.

BIJLAGE 3

SOORTEN WAAROP IN ONS OMRINGENDE LANDEN DE JACHT IS GEOPEND (1)

	B	UK	DLD	FR	DK
patrijs	x	x	x	x	x
fazant	x	x	x	x	x
meerkoet	x	x	x	x	x
ree	x	x	x	x	x
edelhert	x	x	x	x	x
wild zwijn	x	x	x	x	x
damhert	x	x	x	x	x
moeflon	x (2)	x	x	x	x
haas	x	x	x	x	x
konijn	x	x	x	x	x
vos	x	x	x	x	x
zwarte kraai	x	x	x	x	x
ekster	x	x	x	x	x
kauw	x	x	x	x	x
Vlaamse gaai	x	x	x	x	x
bunzing	x	x	x	x	
hermelijn	x	x	x	x	
verwilderde kat	x	x	x	x	x
houtduif	x	x	x	x	x
wilde eend	x	x	x	x	x
smient	x	x	x	x	x
wintertaling	x	x	x	x	x
houtsnip	x (2)	x	x	x	x
watersnip		x		x	x
rietgans		x	x (3)	x	x
kolgans		x	x (3)	x	x
grauwe gans	x		x (3)	x	x
slobeend		x		x	x
pijlstaart		x	x (3)	x	x
toppereend			x (3)	x	x
kuifeend		x	x (3)	x	x
tafeleend		x	x (3)	x	x
krakeend		x		x	x
goudplevier		x		x	

(1) In het overzicht is uitgegaan van de 34 in Nederland bejaagbare soorten. Omdat in de andere genoemde landen soorten bejaagbaar zijn die in Nederland niet bejaagbaar zijn - tot een totaal van 72 soorten - , geeft de lijst een vertekend beeld.

(2) Niet in Vlaanderen

(3) Niet in alle deelstaten

BIJLAGE 4

SOORTEN WAAROP DE JACHT IS GEOPEND EN DE OPENINGSTIJDEN

A. KLEIN WILD

Patrijzen	Van 1 september tot en met 31 december daaraanvolgend
Fazantehanen	Van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend
Fazantehennen	Van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend
Houtsnippen	Van 15 oktober tot en met 31 januari daaraanvolgend
Hazen	Van 15 oktober tot en met 31 december daaraanvolgend

B. WATERWILD

Grauwe ganzen, kolganzen en rietganzen, behalve kleine rietganzen	Van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend, doch uitsluitend gedurende dat gedeelte van het etmaal dat gelegen is tussen een half uur vóór zonsopgang en des voormiddags 10 uur.
Wilde eenden	Van 24 juli tot en met 31 januari daaraanvolgend
Meerkoeten, slobeenden en wintertalingen	Van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend
Smienten, pijlstaarten, tafel-, krak-, topper- kuifeenden	Van 1 september tot en met 31 januari daaraanvolgend
Watersnippen	Van 18 augustus tot en met 31 januari daaraanvolgend
Goudplevieren	Van 1 november tot en met 31 december daaraanvolgend

C. OVERIG WILD

Bunzings	Van 15 augustus tot en met 15 februari daaraanvolgend
Hermelijnen	Van 15 november tot en met 15 februari daaraanvolgend
Houtduiven, zwarte kraaien, kauwen, eksters konijnen, vossen en verwilderde katten	Van 1 januari tot en met 31 december daaraanvolgend
Vlaamse gaaien	Van 15 juli tot en met 30 april daaraanvolgend

De jacht op grofwild is niet geopend. Afschot vindt plaats op vergunning.

Tijd waarvoor vergunningen worden verstrekt:

Edelhert	Manlijke herten 1 september tot en met 28 februari
	Hinden en smaldieren 1 september tot en met 15 maart
	Kalveren 1 september tot en met 15 maart
Wild zwijn	Alle categorieën 1 augustus tot en met 31 januari
Ree	Reebokken 1 mei tot met 15 september
	Reegeiten 1 januari tot en met 15 maart
Damhert	Incidenteel
Moeflon	Incidenteel

BIJLAGE 5

Tot jagen geoorloofde middelen zijn:

- a. geweren die voldoen aan door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gegeven voorschriften;
- b. honden, niet zijnde lange honden;
- c. geregistreerde eendenkooien;
- d. jachtvogels, te weten slechtvalken en haviken;
- e. lokvogels, met uitzondering van lokganzen, mits niet blind of verminkt;
- f. lokinstrumenten, voor zover niet door de onder a genoemde minister uitgesloten.

Behalve bovengenoemde middelen zijn ten aanzien van de jacht op houtduiven, zwarte kraaien, kauwen, Vlaamse gaaien, eksters, konijnen, vossen en verwilderde katten bovendien geoorloofd: middelen geschikt tot delven of slaan, fretten, buidels en kastvallen (1).

- (1) In het voorstel tot wijziging van de Jachtwet dat op 15 augustus 1991 bij de Tweede Kamer is ingediend is de kastval niet meer genoemd als toegelaten jachtmiddel voor de jacht op vogels. Dit in verband met de bepalingen van de EG-Vogelrichtlijn terzake.